

Willem Reys en de Zwavelstokkenkoopman

DOOR

WILH^A. RIEM VIS.

NIJKERK,
G. F. CALLENBACH.

==

EEN WOORD VOORAF.

Het verhaal, dat hier volgt, is geheel waar gebeurd tot op de toespraak van Willem Reys in de kerk. Wat daarna volgt is verbeelding. Wij vinden het noodig dit aan onze lezers mede te deelen, omdat het verhaal in sommige gedeelten twijfel zou kunnen wekken. Het schijnt bijvoorbeeld vreemd, dat Karel Reys, na al wat hij omtrent zijn heengaan gezegd had, eerst nog beter werd. Niet minder vreemd zal het velen voorkomen, dat de Zwavelstokkenkoopman nooit iets van den Heere Jezus had vernomen. Is het mogelijk, zal men zeggen, om in Nederland vijf-en-zestig jaren te leven zonder ooit het Evangelie van Gods genade te vernemen? Doch wij verzekeren, dat het een, zoowel als het andere geheel naar waarheid is meegedeeld. Wij voegen er echter bij, dat het dertig jaar geleden voorviel, en wij hopen van harte, dat een dergelijk geval als van den Zwavel-

stokkenkoopman nu tevergeefs in ons land gezocht zou moeten worden.

Eindelijk nog de toespraak van Willem Reys in de kerk. Ook dat is naar waarheid, hoewel wij toestemmen, dat het strijdt tegen het bestaande kerkrecht. De persoon, door ons voorgesteld onder den naam van Willem Reys, heeft werkelijk — dertig jaar geleden — in een der kerken te E. in Gelderland, den predikant vervangen. Gelijk wij meedeelden was hij een timmermanszoon en zelf timmerman, en had hij nooit in het openbaar gesproken. Hoezeer dit verwondering moge wekken, wij kunnen alleen verzekeren, dat wij ook hierin der waarheid getrouw bleven

DE SCHRIJFSTER.

TWEE BROEDERS.

Karel en Willem Reys waren broërs. De een was vijftien, de ander zestien jaar oud, op den tijd, waarop ons verhaal een aanvang neemt. Het waren flink gebouwde, stevige jongens met geelachtig, borstelig haar en blauwe oogen, die vrijmoedig rondkeken. Mooi waren ze niet, maar toch aantrekkelijk door hun frissche kleur en vroolijken, guitigen blik. Ook was het aardig op te merken, hoe de beide knapen aan elkaar gehecht waren. Moest de een een boodschap doen, de ander haastte zich zijn pet te grijpen en mee te loopen. Ging de een vroeg naar bed, de ander voelde zich plotseling ook slaperig en ging mee. Stond Karel vroeg op, Willem kon het in bed niët meer uithouden. Nooit ging de een zonder den ander ergens heen, en zeker, tweelingbroeders hadden niet méér op elkanders gezelschap gesteld kunnen wezen. Toch bestond er tusschen die beiden een zeer groot verschil; ja, wat nog wonderlijker klinkt, sints eenige jaren bewandelden zij elk een zeer verschillen-

den weg en bevonden zij zich op reis, de een naar het Huis van zijn Vader, de ander naar zijn grootsten vijand. Waren zij dan niet bij hun ouders thuis, of hadden zij wellicht geen ouders meer? Jawel, luister slechts. In den Bijbel lezen wij van twee wegen; een breeden, waarop vele menschen zich bevinden, en die voert naar het eeuwig verderf; en een smallen, die slechts door weinigen gevonden wordt en voert naar het Vaderhuis daarboven. Welnu, Willem, de oudste van de twee, wandelde nog rustig en onbekommerd voort op dien breeden weg, maar Karel was teruggekeerd en het enge poortje doorgegaan, waardoor hij op den smallen weg gekomen was. En het was heel gelukkig, dat hij zoo vroeg naar de stem van den Goeden Herder geluisterd had, want er restte hem niet veel tijd meer om die goede keuze te doen, zooals uit het vervolg van ons verhaal blijken zal.

Op zekeren dag begaven de beide knapen zich als gewoonlijk op weg naar den timmermanswinkel van hun vader, waar zij, onder leiding van den meesterknecht, het vak moesten leeren. Hun weg voerde langs mooie villa's met heerlijke bloemperken ervoor, en aardige kleine huisjes met lieve, zonnige tuintjes. En op de breede, beschaduwde laan, waar zij liepen, zagen zij af en toe een eekhoortje van den eenen tak op den anderen springen, of vlug in een boom klauteren, wanneer zij naderbij kwamen. Zij waren dan ook de eenige menschelijke wezens, die er op dat oogenblik te zien waren, want het was nog vroeg in den morgen en zij bevonden zich nog op tien minuten afstands van het dorp, waarheen zij op weg waren.

„Zou je niet graag eens naar een groote stad willen gaan?” vroeg Willem, nadat zij een poosje zonder iets te zeggen waren voortgelopen.

„Naar een groote stad,” zei Karel peinzend, „ja, ik denk wel, dat ik daar gauw heen zal gaan.”

„Wat!” riep Willem verbaasd uit; „je hebt er toch niet met vader over gesproken, wel?”

„Nee, in 't geheel niet.”

„En je wilt toch niet gaan zonder toestemming van vader? Maar dat zou ook niet kunnen! Wat zou je moeten beginnen in een vreemde plaats zonder geld en zonder familie of kennissen! In Woerden hebben wij wel familie, maar dat is toch niet veel meer dan een dorp. Naar Rotterdam of Amsterdam zou ik willen gaan. Daar moet heel wat te zien zijn! Weet je nog wel, hoe Frans er verleden jaar den mond over vol had, toen hij er heen geweest was? Als ik grooter ben dan ga ik er stellig heen! — Of... nee... niet zonder jou, Karel; maar je hebt toch ook geen plan om altoos hier te blijven; tenminste het schijnt, dat je al evenals ik andere plannen in 't hoofd hebt?”

„Plannen, plannen,” hernam Karel aarzelend; „dat nu juist niet; maar ik denk toch stellig, dat ik hier niet lang blijven zal. Ik zou hier graag vandaan willen gaan.”

„En zou je ook niet liever wat anders willen worden dan timmerman?”

„Ik denk, dat ik het nooit worden zal.”

„Waarom niet? Maar wat is er, Karel? Je trekt tussenbeide een gezicht of je pijn hebt.”

Nauwelijks had Willem deze woorden uitgesproken of met een gil zakte zijn broeder in elkaar.

„Karel, Karel, wat scheelt er aan!” riep hij uit, doodelijk verschrikt bij hem neerknielend. Doch in plaats te antwoorden kromp en wentelde Karel zich, blijkbaar worstelend met hevige pijnen.

„Ik zal naar den dokter loopen,” riep Willem en snelde heen. Binnen enkele minuten was hij terug met den geneesheer, die op dezelfde laan slechts enkele huizen verder woonde. „Neem hem op, Willem,” sprak deze, „wij zullen hem voorloopig naar mijn huis dragen.”

Dit gebeurde en toen zijn broeder goed en wel op een rustbed was neergelegd en de dokter een nauwkeurig onderzoek ging instellen, snelde hij terug naar huis om zijn ouders met het voorgevallene in kennis te stellen.

„Kijk eens, daar komt Willem terugloopen,” zei baas Reys, terwijl hij voor een der ramen van de tuinkamer zijn pijpje stond te stoppen; „hij is alleen en hij ziet er zoo opgewonden uit.”

„Hij zal wat vergeten hebben,” sprak zijn vrouw, die haar ontbijt nog niet geëindigd had, en op haar gemak bij de groote vierkante tafel gezeten was. Daarop ging zij rustig voort haar kopje koffie leeg te drinken.

„Wat ga je doen, man?” vroeg zij, ziende, dat haar man de deur opendeed en naar buiten stapte. „Ik kom dadelijk terug,” antwoordde hij, en trad op Willem toe, die hem gewenkt had te komen.

Dat „dadelijk” duurde echter meer dan een uur. Toen trad hij weer binnen, bleek en ontdaan; en zich moeite gevend om kalm te schijnen, sprak hij tot zijn vrouw: „Je moet niet schrikken, als er zoo

meteen een rijtuig hier stilhoudt. Karel is wat ongesteld geworden. Hij had kramp. en kon niet goed loopen. Is zijn bed in orde?"

„Neen, nog niet; ik zal het dadelijk in orde maken. Het is toch niet erg? Je ziet er zoo ontsteld uit.”

„'t Is niet te hopen; hij had nog al hevige pijnen; de dokter zegt... Stil, daar is het rijtuig al!”

Juffrouw Reys haastte zich naar de slaapkamer van haar beide jongens, maakte terstond het bed van Karel in orde, en wilde toen weer, zoo snel zij kon, naar beneden loopen, maar reeds werd Karel door zijn vader en door Willem de trap opgedragen, terwijl de dokter volgde.

„Wat scheelt hem, Dokter?” vroeg zij angstig, nadat de zieke te bed gelegd was; „er is toch geen gevaar bij?”

„Ik kan er nog niets van zeggen, wij moeten geduld hebben,” was zijn antwoord.

„Het is een kronkeling in de darmen,” was zijn verklaring, toen Reys hem even daarna dezelfde vraag deed, nadat zijn vrouw zich verwijderd had.”

Reys verbleekte. Hij wist nu, dat zijn jongen vreeselijke pijnen moest lijden en niet buiten gevaar was.

Een uur later zat Willem alleen bij het bed van zijn broeder. Zijn vader was voor zijn zaken naar het dorp moeten gaan, en zijn moeder was bezig met iets voor den zieke klaar te maken.

„Willem,” zei Karel zacht, „ik ga naar de stad met gouden straten; dat bedoelde ik van morgen.”

„Neen, neen, Karel, je zult beter worden; je moogt niet heengaan; ik kan niet leven zonder jou!”

„Ja, Willem, je zult nog een poosje hier leven zonder mij, en dan zul je ook komen daar, waar ik heenga, niet waar?”

Willem antwoordde niet, maar hij had moeite zijn tranen te weerhouden.

„Ik heb lang gedacht, dat de Heere Jezus mij spoedig thuis zou halen, Willem, ik had het je al eerder . . .” Hevige pijnen beletten hem voort te gaan.

Na dien dag zei Karel nog meermalen op stelligen toon, dat hij spoedig naar huis ging, naar zijn Heer en Heiland . . . en toch scheen het, dat hij zich vergiste, want na vijf maanden lang in gevaar te hebben verkeerd en meer of minder hevige pijnen te hebben doorstaan, begon hij tegen aller verwachting in te herstellen. Nog eenige weken en hij kon weer uitgaan en kort daarna zag men de beide jongens als te voren druk aan 't werk in den timmermanswinkel.

„Zie je wel, Karel,” zei Willem toen meermalen, „zie je wel, dat je zoo gauw niet aan sterven moet denken? Je zei zoo stellig, dat je heen zoudt gaan, en toch ben je beter geworden.”

„Ja,” antwoordde Karel, toen hij weer eens zoo sprak, „dat is waar; en toch, Willem, je zult zien, dat ik gelijk heb gehad; ik ga heel spoedig naar huis. Ik weet zeker, dat de Heere Jezus mij spoedig zal komen halen”

„Och, kom, gekheid, hoor! Je moest dat nu niet zoo volhouden. Ik zou haast gaan denken, dat je er plezier in had mij verdrietig te maken.”

„Nu, dat weet je wel beter, Willem! Maar het zou je anders zoo tegenvallen, als ik toch heenging.”

„Nu, de dokter zegt, dat je heelemaal beter bent,

en je ziet er goed uit ook; ik geloof er dus niets van."

Zoo sprak Willem, maar in zijn hart was hij op dat punt niet gerust; en na dien tijd roerde hij dat onderwerp liever niet meer aan.

II.

TOCH NAAR HUIS.

Vier weken waren er verloopen sedert Karel voor 't eerst weer aan 't werk was gegaan in den timmermanswinkel.

„Willem," sprak hij, eensklaps de schaaaf neerleggende, „wil je mij een plezier doen?"

„Wel," antwoordde Willem, „waarmee kan ik je plezier doen?"

„Ik zou heel graag willen, dat je dit werk voor mij afmaakte, want . . . ik ga sterven."

„Sterven!" riep Willem uit, zoodat de knechts, die een eindje verderop stonden te werken, verbaasd opkeken, „begin je nu weer met je zulke dingen in 't hoofd te halen! Ik dacht . . ."

Doodelijk verschrikt hield hij op, want met een luiden gil was Karel in elkaar gezakt.

Nu kwamen al de knechts toeschieten en terwijl

Willem als versteend stond toe te kijken, werd zijn broeder opgenomen en door twee mannen voorzichtig op een tafel neergelegd, waar een paar opgerolde jassen hem tot hoofdkussen moesten dienen. Intusschen waren een paar anderen heengeloopen om een rijtuig te halen, en een half uur later lag Karel thuis te bed, terwijl Willem als een toonbeeld van droefheid bij hem zat.

Daar trad de dokter binnen. De zieke sloeg de oogen op. „Waarvoor komt u hier, Dokter?” vroeg hij.

„Wel mijn beste jongen, ik kom eens zien, wat er aan hapert, en dan hoop ik je middelen te geven, waardoor je heel gauw weer hersteld zult wezen.”

Karel glimlachte. „Neen, Dokter,” sprak hij, „dat kunt u niet; ik ga naar huis.”

„Denk je soms, dat je gaat sterven?” lachte de dokter, die een beslist ongeloovige was; „niets er van, hoor! Je zult eens zien, hoe gauw je weer opknapt.”

Karel sloot de oogen en zei niets meer, en Willem kreeg weer hoop.

„Je zult weer beter worden, evenals de vorige keer,” zei hij, zoodra de dokter het vertrek verlaten had.

„Neen, Willem, ik weet nu zeker, dat ik naar huis ga, heel, heel gauw; ik zal van dit bed niet weer opstaan.”

Toch bleef Willem hopen, steeds hopen. Hij kon zich met het denkbeeld niet vereenigen, dat hij van dien éénen geliefden broeder zou moeten scheiden. En als hij soms trachtte zich dat voor te stellen, dan kreeg hij een gevoel, alsof alles op aarde hem

geheel en al onverschillig zou worden, en hij niets liever zou wenschen dan ook maar te sterven.

Doch met sterven was alles niet uit, dat wist hij wel, want van jongs af was hij in de Schriften onderwezen, hij zoowel als zijn broeder; tot nog toe evenwel was het goede zaad bij hem langs den weg gevallen en de vogelen hadden het opgepikt, terwijl het bij zijn broeder reeds vruchten had voortgebracht.

Op zekeren dag kreeg Karel bezoek van een buurman, die algemeen bekend stond onder den naam van „de rechtvaardige IJk.” Hij was namelijk ijker van beroep, en daarin streng rechtvaardig. Hij was dan ook een christen in den waren zin des woords.

„Wel, Karel,” sprak hij, zich naast het bed neerzettend, „hoe gaat het met je?”

„Heel goed, buurman,” was het antwoord.

„Heel goed? Je hebt toch veel pijn?”

„Jawel, maar ik ben zoo blij, dat ik nu heel gauw naar huis ga.”

„Naar huis?”

„Ja, naar het Vaderhuis boven, waar de Heere Jezus mij wacht.”

„Hoe durf je dat zoo zeker zeggen? Je bent nog zoo jong! Ik tel al vijftig en ik vrees nog gedurig, dat de hemelpoort voor mij gesloten zal blijven. Ik ben zoo bang, jongenlief, dat je de zaak te licht opneemt en je vergist.”

„Neen,” zei Karel met een glans van blijde zekerheid op het doodsbleek gelaat „neen, ik kan mij niet vergissen, want er staat geschreven: „Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde,” en daarop steun ik alléén. De Heere Jezus is gekomen

om het verlorene te zoeken, en ik *was* verloren. Hij heeft mij even als het verloren schaaap op Zijn schouder genomen; waarom zou ik dan nog vreezen? Hij heeft gezegd: „Niemand zal ze uit mijne hand rukken,” en „zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.”

De buurman keek beschaamd voor zich en hij dacht aan de woorden van den Heere Jezus: „Zelfs in Israël heb ik zulk een groot geloof niet gevonden.” Van de Israëlieten kon geloof verwacht worden; van hem, den man, die zich reeds meer dan twintig jaren op den weg des levens bevond, zeker niet minder; en toch, hoe menigmaal twijfelde en vreesde hij! En waarom? Had deze knaap dan geen gelijk? Was het niet goed te steunen op de beloften des Heeren, en was het niet Hem tot een leugenaar maken, wanneer men dat niet deed? De bezoeker kon niet nalaten zich deze vragen te stellen, en terwijl hij naar huis ging, moest hij bij zichzelf erkennen, dat hij „de rechtvaardige IJk” tot op dat oogenblik al heel weinig in overeenstemming geleefd had met het Woord der Schrift: „De rechtvaardige zal door het geloof leven.”

Zes dagen later zag men op den dorpsweg een langen rouwstoet voorbijgaan; en in een der rijtuigen, die de lijkkoets volgden, had men Willem kunnen zien zitten. Met strakken blik staarde hij voor zich; geen enkele traan ontwelde aan dat oog, waaruit nu geen vroolijke moed, geen dartele levenslust meer sprak, maar veeleer doffe moedeloosheid, stomme smart, terwijl alle kleur van zijn anders zoo blozend gelaat geweken was. Tegenover hem zat zijn vader, die hem met groote bezorgdheid gadesloeg. Tevergeefs had hij, ondanks zijn eigen groote droefheid, getracht

den knaap te troosten; tevergeefs had hij hem gesproken over een wederzien daarboven; tevergeefs hem betuigd, dat hij zich met stille berusting onderwerpen zou aan den Heere God, die slechts uit liefde hun dezen geliefde ontnomen had. „Och vader, laat mij maar met rust,” dit was het eenige, wat hij uit Willems mond vernomen had, nadat Karel van hen was heengegaan. Niets scheen hem eenig belang meer in te boezemen, en op geen enkele wijze scheen hij in staat te wezen zijn droefheid lucht te geven, zoodat de arme vader vreesde voor de gevolgen, wanneer hierin geen verandering kwam. Een zenuwziekte kon hem ook dezen zoon ontrooven, en het was nu zijn eenige; of, en dat was misschien nog erger, de stomme smart kon eindigen in krenking van het verstand, en dan immers was de knaap levend dood? Doch neen, zijne verwachting was van den Heere, Heere, die hemel en aarde gemaakt heeft en voor Wien niets te wonderlijk is. Hij, de God aller vertroosting, zou zijn jongen wel weten te troosten, en uit dit kwade zou Hij het goede te voorschijn doen komen. Willem zou zijn toevlucht zoeken bij den trouwen Heiland, den Goeden Herder, die ook Karel had opgezocht en naar Huis gedragen. Dit bad, smeekte en geloofde baas Reys; en zijn vertrouwen werd niet beschaamd.

Op het kerkhof gekomen werd een korte toespraak gehouden door een jeugdig predikant. Hij sprak over een bloem, die snellijk wordt afgesneden, over het voorbijgaande en veranderlijke hier beneden, en over het Woord des Heeren, dat blijft tot in eeuwigheid, en hij eindigde met de ernstige vraag: Als *gij* eens

waart afgesneden uit het land der levenden, wat zou uw deel dan wezen thans?"

Het was echter niet met *deze* vraag, dat Willem zich bezig hield, nadat zij teruggekeerd en in het sterfhuis rondom de lange houten tafel gezeten waren, al was het ook, dat hij zich voortdurend iets afvroeg, iets, waarop hij geen antwoord wist te vinden. „Waarom zou Karel en niet ik zijn weggenomen?" zoo klonk het voortdurend in zijn binnenste; „was Karel niet beter dan ik? Waarom heeft de Heere God hem afgesneden en niet mij?"

Eensklaps kreeg hij op deze vraag een antwoord, hoewel hij ze toch niet had uitgesproken.

„Misschien," zoo liet dezelfde predikant zich hooren, die op het kerkhof gesproken had, „misschien is er iemand hier tegenwoordig, bij wien de vraag oprijst: waarom heeft de Heere God hem weggenomen en niet mij? Was hij slechter dan ik ben?" Ziehier dan het antwoord: Niet omdat hij slechter was, werd hij weggenomen, maar omdat de Hemelsche landman zag, dat de vrucht rijp was, daarom sneed hij hem af."

Dit antwoord bevredigde Willem, maar zijn smart werd er niets minder door. Integendeel, hij gevoelde des te meer, dat er een groote kloof was tusschen hem en zijn broeder, een onoverkomelijke scheidsmuur, zoo hij meende.

En de tijd heelde zijn wonde niet, zooals sommigen zijner kennissen hadden gemeend. Weken en maanden verliepen er, en nog stond zijn oog even dof, zijn blik even strak. Ook wist niemand, dat hij toen reeds tot driemaal toe bij de rivier had gestaan om zich daarin te werpen, gereed om een einde te maken aan

het leven, dat voor hem geen waarde meer had. En waarom had hij aan dat vreeselijk voornemen geen gevolg gegeven? Omdat er telkens juist iemand aankwam, als hij meende geheel alleen te zijn. Zoo dacht hij toen, maar later wist hij, dat het was, omdat de Heere God, tot Wien zijn ouders dagelijks voor hem smeekten, hem er van had teruggehouden en genadig bewaard.

„Zou Karel nu waarlijk gelukkig zijn?” zoo dacht hij wel eens. „Zou hij nooit verlangen weer hier te wezen? Zou hij werkelijk zijn, waar hij verlangde te wezen? Als hij zich eens vergist had, zooals buurman, de IJker, meende.” Deze twijfel werd hem een nieuwe kwelling, en het maakte hem eindelijk zóó beangst, dat hij op zekeren avond, bijna zonder het te willen, neerknielde en uitriep: „O, Heere God, laat mij toch zeker weten dat Karel werkelijk „naar huis” is gegaan, zooals hij verlangde. Dienzelfden nacht droomde hij, dat Karel bij hem stond met een gelaat glanzend van vreugde. „Willem,” sprak hij, „wat geen oor heeft gehoord en geen oog heeft gezien, dat is bereid voor degenen, die God liefhebben! De helft was mij niet aangezegd!” Na dien nacht twijfelde Willem er nooit weer aan of zijn broeder was werkelijk „naar huis” gegaan.

Gelukkig had Karel zelf niet gesteund op een droom, want terecht wordt er gezegd: „droomen zijn bedrog,” hoewel toch bij uitzondering de Heere wel eens daardoor spreken wil tot de menschen, zooals wij dit ook lezen in Job XXXIII : 14, 15. Veel is er soms te leeren uit een droom, en het is mogelijk dat iemand er door uitgedreven wordt tot den Heere Jezus zijn

toevlucht te nemen, maar nimmer moet men er op steunen als grond om behouden te worden. Om zalig te worden is er maar één weg, en dat is de Heere Jezus zelf. Hij is de deur; die door Hem ingaat zal behouden worden. Een andere weg, een andere deur is er niet. Dit alles leerde Willem eerst later verstaan; nu echter geloofde hij stellig, dat Karel volkomen gelukkig was.

III.

EINDELIJK VREDE.

Intusschen bleef Willem zich heel ongelukkig gevoelen. De aarde had alle bekoorlijkheid voor hem verloren, zoo hij meende, en de hemel trok hem niet aan, dus bezat hij niets, dat hem belang inboezemde, of waarvoor hij wenschte te leven. Zijn ouders? Ja, hij had ze lief maar op een geheel andere wijze dan hij zijn broeder had liefgehad. Zijn moeder was altoos zeer stil en in zichzelf gekeerd, zoodat hij er nimmer toe kwam om haar zijne gedachten of gewaarwordingen mede te deelen. Wel omringde zij hem met hare liefde en was geen moeite haar te groot om voor zijn

welzijn te zorgen, maar van vertrouwelijkheid tusschen haar en Willem was nooit sprake geweest. Evenmin was dit het geval tusschen hem en zijn vader, welke laatste hem zoowel als zijn broeder altoos met gestrengheid had behandeld; niet omdat hij zijn kinderen niet liefhad, maar omdat hij niets zoozeer vreesde dan hen te bederven. Daarbij was hij kort van stof, terwijl Willem een weinig van omwegen hield, en hij nooit maar zoo opeens zijne gedachten te kennen gaf. De knaap gevoelde zich dus alleen, zelfs in hunne tegenwoordigheid; ja meer dan dat; hij gevoelde zich beklemd, en gaarne had hij zich uit de ouderlijke woning willen verwijderen, om aan hun bezorgden, vragenden blik te ontkomen, dien hij onmogelijk beantwoorden kon. Ook om hunnentwil was het leven hem dus van geene waarde. Sterven wilde hij, anders niet; en toch, de gedachte deed hem huiveren. Sterven en een onbekende eeuwigheid binnengaan? Sterven, ja, dat was heengaan van deze aarde, doch waar zou hij dan komen? Leven moest hij toch, dit wist hij zeker, was het niet hier, dan op een andere plaats, en als hij daar zijn broeder niet zou wedervinden, wat had hij dan gewonnen?

In 't eerst had hij hierover niet nagedacht; hoe kwam het, dat die vragen zich langzamerhand en steeds meer aan zijn geest opdrongen? Later begreep hij, dat het een aanvankelijke verhooring was op de vurige gebeden zijner ouders. Gewonnen? Niets, zoo moest hij zichzelf antwoorden, en wie weet, hoe verschrikkelijk veel ik verloren zou hebben; wie weet, hoe vreeselijk die plaats is, en nooit, nooit zou ik meer kunnen terugkeeren, nooit ook meer kunnen

komen daar, waar Karel zich nu bevindt. Was niet het antwoord tot den rijken man in de gelijkenis geweest: „tusschen ons en u is een groote kloof gevestigd, zoodat die van hier tot u willen overgaan, niet kunnen, en die van dáár niet tot ons overkomen.” (Lukas XVI : 26.) „Wist ik maar zeker, dat ik daar zou komen, waar Karel is, dan,” zoo dacht hij, „zou ik niets liever willen dan heengaan van deze aarde.” Maar hoe die zekerheid te verkrijgen? Hoe had Karel zoo zeker kunnen weten, dat hij naar een goede plaats ging, „naar huis” zooals hij zich had uitgedrukt?

Onwillekeurig dacht Willem weer aan het gesprek met „den rechtvaardigen IJk.” „Ik *kan* mij niet vergissen,” had Karel gezegd, „want... want...” Willem kon het zich niet meer herinneren. Het was een tekst uit den Bijbel geweest, maar welke? Willem besloot voor zichzelf den Bijbel te gaan lezen om het antwoord te vinden. Zoo voerde de Heere Jezus, die het verlorene opzoekt, hem zachtkens verder om te komen in het rechte spoor. Bij het lezen en overdenken echter van Gods Woord werd het hem al spoedig duidelijk, dat hij nog volstrekt geen hoop kon voeden om toegelaten te worden in de tegenwoordigheid van den Heere Jezus, waar Karel zich nu bevond. Ja, hij gevoelde nu, dat hij het niet eens zou *wenschen*; hij werd beangst als hij er aan dacht; hij was er niet geschikt voor; dit leed geen twijfel bij hem, wanneer hij plaatsen las als de volgende: „De vrucht des geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, matigheid.”

„Blijdschap,” hoe *kon* hij zich verblijden, nu Karel

was heengegaan! „Vrede,” en zijn hart was vol onrust en onvrede. „Lankmoedigheid,” en hij was opvliegend en driftig; „zachtmoedig” was hij ook al niet, want dikwijls sprak zijn moeder: „Kind, wat ben je toch scherp!”

Op een andere plaats luidde het: „Al wat gij doet in woorden of in werken, doet het alles in den naam van den Heere Jezus,” en hij deed *nooit* iets in den naam van den Heere Jezus. „Dankt God in *alles*,” en in den laatsten tijd dankte hij God in *niets*; integendeel, hij meende alle redenen te hebben om te morren en zich te beklagen; en tot danken was hij volstrekt niet geneigd. „Hetzij gij eet, hetzij gij drinkt, hetzij gij iets anders doet, doet het al ter eere Gods,” (1 Cor. X : 31) en hij dacht niet aan de eer van God, zoomin bij eten of bij drinken, als bij iets anders. En zoo ging het maar voort. Het scheen wel, dat al wat hij las, slechts daar stond om hem te beschuldigen; geen enkele vertroosting vond hij, en toen hij eindelijk deze woorden las: „Zijt heilig, want Ik ben heilig,” toen gaf hij het geheel op, en legde met een diepen zucht den Bijbel terzijde. „Wie aan *zulke* eischen voldoen kan,” riep hij uit, „*ik* zeker niet!” En met de discipelen deed hij de vraag: „Wie kan dan zalig worden?” Doch hij sloeg geen acht op het antwoord, dat de Heere Jezus gegeven had aan zijne discipelen: „Wat bij de menschen onmogelijk is, dat is mogelijk bij God.” Hij was goede vruchten gaan zoeken aan den kwaden boom, geen wonder dat hij geheel teleurgesteld werd. Maar tot op dat oogenblik had hij ook nooit ingezien, dat de boom kwaad was. Hij had altoos gemeend nogal heel wat goede eigenschappen

te bezitten, maar nu begon hij te zien, dat al zijne gerechtigheden gelijk waren aan een wegwerpelijk kleed. „Was ik maar in een heidenland geboren!” zuchtte hij soms, „dan wist ik van al die dingen niets af, en ze zouden mij niet onrustig kunnen maken.” Maar hij *was* nu niet in een heidenland geboren, en al had hij den Bijbel terzijde gelegd, zijn onrust kon hij niet van zich afzetten. Wat meer is, zijn onrust steeg tot angst, want hij *moest* denken aan de eeuwigheid, aan die vreeslijke, lange eeuwigheid, waarin geen straal van hoop voor hem blonk. Zoo verliepen er vele maanden, tot hij eindelijk in zijne benauwdheid neerknielde en uitriep: „Heere Jezus, ik ben verloren; ik kan nooit worden, zooals ik wezen moet; maar wil U mij aannemen, zooals ik ben; U zijt toch gekomen om te zoeken en zalig te maken, wat verloren is.” Toen daalde er rust in zijn binnenste neer; de angst verdween; en toch had hij het niet durven wagen om te zeggen, dat hij nu tot Gods kinderen behoorde, en dat hij op weg was naar het heerlijk Vaderhuis, waarheen Karel hem was voorgegaan. Alleen durfde hij nu te *hopen*, dat het daartoe eenmaal met hem komen zou. Het goede werk in hem begonnen, zoo geloofde hij, zou door den Heere zelf voleindigd worden. En zeker dat was ook zoo, maar toch heel anders dan hij het bedoelde, want om zalig te worden, *was* het al voleindigd. Elk, die als een verloren zondaar tot den Heere Jezus de toevlucht neemt, *is* behouden; evenals de moordenaar aan het kruis, kan hij terstond het Paradijs binnengaan. Een kind is en blijft een kind van zijn ouders, of het een onwetend, onnoozel wichtje is, zonder bewustzijn, dat

het leeft — en zoo was het met hem — of een bejaard man vol ervaring. Zoo is ieder, die in waarheid tot den Heere Jezus zijn toevlucht neemt, een kind van God, maar er moet daarom toch heel wat gebeuren, eerdat hij geschikt is om tot eer van God hier beneden te leven en den goeden strijd te strijden. Dat begreep Willem echter volstrekt niet; hij wist niet, dat hij nu in veiligheid was, daarom kon hij zich ook nog niet verblijden. Nog steeds ging hij voort met goede vruchten te zoeken bij zichzelf om daardoor zekerheid te bekomen, dat hij behouden was. Hoe meer hij die echter zocht, hoe minder hij ze vond, en het scheen hem zelfs toe, dat hij nu nog veel slechter was dan te voren. Wel was het bijbel lezen hem nu een lust en niet een last, en een groot verlangen was er bij hem ontstaan om te bedenken de dingen, die boven zijn. Het goede echter, dat hij wilde, deed hij niet, en hij zag telkens, dat het kwade hem bij lag. Zuchtend ging hij dus zijn weg, totdat er op zekeren keer een neef van hem een paar dagen bij zijn ouders kwam logeeren.

„Willem,” sprak deze, toen hij eens met hem alleen was, „Willem, hoe is het, behoor je den Heere Jezus toe of niet?”

„Ik weet het niet,” was zijn antwoord.

„Weet je het niet? dan weet ik geen raad voor je.”

„Ik vraag ook geen raad.”

„Nee, maar ik wil je toch iets zeggen, Willem, of liever eerst iets vragen.”

„Wel?”

„Ben je als een verloren zondaar tot den Heere Jezus gegaan?”

„Ja, maar ik weet niet zeker of Hij mij aangenomen heeft.”

Hij heeft gezegd: „Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen”; is Hij dan niet waardig geloofd te worden?”

Hier werd het gesprek afgebroken, en Willem begaf zich naar zijn kamertje om alleen te zijn. Daar knielde hij neder: „O, Heere Jezus,” sprak hij met aandrang, „ik geloof; kom mijn ongeloovigheid te hulp!”

Toen was het of hem plotseling een licht opging, en als een boodschap uit den hemel kwamen hem deze woorden voor den geest: „Het is volbracht!” En honderdvoudig weerklonk het in zijn ziel: „Het is volbracht!” „O Heer, ik dank U,” riep hij uit; „als het volbracht *is*, dan heb ik *niets* meer te doen;” en het was alsof hem op dat oogenblik een zware last ontviel. De onrust was verdwenen en had plaats gemaakt voor blijde zekerheid. Eindelijk had hij vrede gevonden.

IV.

DE ZWAVELSTOKKENKOOPMAN.

Een zwavelstokkenkoopman zal tegenwoordig, in ons land althans, en ook in geheel Europa, moeilijk meer te vinden zijn, want tevergeefs zou hij trachten

zijn waar aan den man te brengen Wie toch zal nog zwavelstokken gebruiken nu er lucifers zijn!

Zwavelstokken — misschien heeft geen onzer jeugdige lezers er ooit een gezien, want zeker vijf en twintig jaar zijn de lucifers reeds in gebruik. Welnu, het waren dunne, gele houtjes, brooze takjes, aan de punt in zwavel gedoopt, waardoor zij de eigenschap hadden om in vlam te geraken, wanneer zij tegen een kooltje vuur, een brandende kachel of boven een vlam werden gehouden. Had men echter geen vuur, geen vlam of iets gloeiends bij de hand, dan kon een zwavelstok niet helpen om iets aan te steken; en dit bezwaar werd bij het gebruik van lucifers opgeheven. Geen wonder dus, dat de zwavelstokken heel spoedig werden verdrongen door de lucifers. Op den tijd echter, waarvan wij thans spreken was dit nog niet het geval. In de steden en op groote dorpen, waren het vooral vrouwen, meisjes en ook kleine kinderen die er mee te koop liepen. Zij droegen ze, in bosjes gebonden, in een mand of in een doek geknoopt; en weinig moeite kostte het hun de lichte koopwaar tegen gangbare munt te verwisselen. Op het platteland echter zag men ook wel mannen, die er mee te koop liepen, en die er een bestaan in vonden. Een zeer gering bestaan natuurlijk, want voor een bos zwavelstokken werden maar een paar centen betaald, en om vijftig bosjes te verkoopen moeten er heel wat lange, moeilijke, onbegaanbare wegen afgelegd worden, waarom dan ook in den regel geen vrouw of meisje er zich daar aan waagde. Kregen zij, behalve den bedongen prijs voor hun waar, ook nog wel hier of daar een boterham, een warm hapje eten of

een onderkomen voor den nacht van een goedhartigen boer, er moest dan ook heel wat hitte en vermoënis, heel wat koude en ongemak voor geleden worden op die onbegaanbare, afgelegene buitenwegen. Dit had ook Arie van Dam ruimschoots ondervonden in de vijf jaren, gedurende welke hij dat beroep had uitgeoefend. Gebogen onder zijn mand met zwavelstokken zien wij hem daar voorttreden de vijf-en-zestigjarige man, die er uit ziet als ware hij tien jaar ouder. Zijn grove handen staan krom van de koude, want het vriest, dat het kraakt; en de scherpe oostenwind waait hem vlak in 't gerimpeld gezicht. Een kort, dun jasje, dat zwart geweest, maar sinds lang groen geworden is, dekt zijn bibberende ledematen te zamen met een broek, die uit lappen van verschillende kleuren is gemaakt, waarschijnlijk door hem zelf, want geen kleermaker, naaister, en niemand, die gewoon was een naald te hanteeren, zou een kleedingstuk zóó durven afleveren, zelfs niet aan een zwavelstokkenkoopman. Uit het eerste kleedingstuk zag men een boezeroen te voorschijn komen, dat wellicht nog nooit met water en zeep had kennis gemaakt, en waarvan de kleur niet recht te onderscheiden was. Het tweede was zoo kort, dat het niets verborg van de grijze wollen sokken, die eenmaal zeker warm geweest waren, maar nu weinig meer te zien gaven dan gaten. De voeten van die sokken waren verborgen in klomper die ook hun beste dagen reeds gekend hadden, en het gaan door de mulle sneeuw moeielijk maakten. Het had gesneeuwd van 's morgens zes uur af tot één uur in den namiddag, en nu was het pas half drie. Ook was hij blijkbaar de eerste voetganger, die

sedert dien weg betreden had. Nu echter was hij niet de eenige, die er zich voortbewoog. Op ongeveer twintig pas afstand achter hem liep een heer, die wel kans had den ouden koopman te zullen inhalen, want hij stapte heel wat vlugger voort dan deze. Nu, hij was dan ook vijf en veertig jaar jonger dan Arie van Dam, gezond en sterk en niet vermoeid zooals deze. Een heer zeggen wij, en zeker naar zijn kleeding te oordeelen was hij dat ook, maar iets in zijn voorkomen deed toch denken aan een handwerksman; een handwerksman uit den netten stand. En inderdaad dit was hij ook, want onze wandelaar was niemand anders dan Willem Reys, de ons bekende timmermanszoon. Hij bevond zich op weg naar zijn oom, die een leerlooierij had in het stadje E., waarvan hij nog een uur verwijderd was. Het was de eenige broer van zijn vader, en op diens uitdrukkelijk verlangen ging hij er jaarlijks vier of vijf dagen logeëren. Gewoonlijk ging hij er heen een dag voor Kerstmis, om er dan het feest op de Zondagsschool, waaraan zijn oom verbonden was, te kunnen bijwonen en aan de uitdeeling der velerlei geschenken mede te helpen. Nu echter had hij om verschillende redenen zijn bezoek moeten uitstellen tot den laatsten dag van het jaar en hoopte hij den Oudejaarsavond in het midden zijner bloedverwanten door te brengen. Zijn ouders waren, intusschen andere familieleden gaan bezoeken, zoodat zij het gemis van hun zoon op dien avond niet al te zeer gevoelden. Zooals wij zeiden had Willem kans genoeg den ouden man in te halen, doch hij vertraagde zijn stap, zoodra hij hem gewaar werd en scheen willens achter hem te blijven. „Zulk gezel-

schap lust mij niet," mompelde hij, „en ik kan bijna zeker wezen, dat de man mij zal aanspreken, als ik hem voorbijga. Dat soort lieden is in den regel zóó vrijpostig, dat ik er liever niet mee in aanraking kom."

De zwavelstokkenkoopman schreed echter zoo langzaam voort, dat het Willem begon te vervelen en hij besloot den man haastig voorbij te stappen zonder naar hem te zien of hem te groeten, zooals het op die buitenwegen anders gewoonte is. Dit gelukte hem echter niet, want juist had hij dit voornemen opgevat, toen hij den ouden man zag struikelen en vallen. De zwavelstokken vlogen links en rechts uit den mand, en de koopman zelf had moeite zich op te richten, want zijn ledematen, toch reeds stram, waren dit nog meer door de koude.

Natuurlijk haastte Willem zich hem te helpen; hij zou dit gedaan hebben zelfs al ware hij geen discipel geweest van den barmhartigen Heiland, die nimmer een hulpbehoevende voorbij ging zonder met ontferming bewogen te worden.

„Mijnheer is wel goed," sprak Arie van Dam, hem dankbaar aanziende, terwijl hij hem hielp zich op te richten.

„Wel, wij zijn verplicht elkander te helpen," zei Willem, zich bukkend om de bosjes zwavelstokken op te rapen, die gevallen waren, waarna hij ze in den mand deed en haastig wilde doorstappen.

De oude man echter scheen niets natuurlijker te vinden dan dat zij nu te zamen den weg zouden voortzetten. Hij trachtte wat aan te stappen om den ander bij te houden en hernam: „Sneeuw is heel mooi, mijnheer, maar voor een voetganger wel wat hinderlijk.

„Hindernissen, zijn noodig op den weg door 't leven.”

„Nu, nu, hm waarvoor?”

„Om ons oog naar boven te richten, waar geen hindernissen meer zijn; „want daar zal geen moeite meer zijn, noch rouw, noch gekrijt” Willem hield op; de woorden waren hem uit den mond gevloeid, hoewel de gedachte niet bij hem opgekomen was om dezen man over hemelsche dingen te spreken. Toch staat er geschreven: „Zaai aan alle wateren,” en Willem zou het ondervinden, dat hij juist tot dezen man, dien hij zelfs geen blik had willen toewerpen, door den Heere gezonden was met een boodschap van vrede en zaligheid.

„Ik begrijp u niet, mijnheer,” sprak Arie, wiens gelaat een en al verbazing uitdrukte, „dat zijn schoone woorden, maar ik begrijp ze niet.”

„Wel, mijn goede man, ze staan in den Bijbel; heb je ze nooit gelezen? Of kun je niet lezen?”

„Nee, mijnheer, lezen heb ik nooit geleerd. Mijn moeder is gestorven, toen ik drie jaar oud was, en mijn vader had het te druk om zich veel aan mij gelegen te laten liggen; hij liet mij doen en laten, wat ik wilde. Toen ik tien jaar oud was stierf hij; daarna kwam ik in dienst bij een boer om de ganzen te hoeden. Van leeren is dus niets gekomen.”

„En wat heeft er je toe gebracht zwavelstokken te gaan verkoopen?”

„Ik wist niets anders te beginnen, mijnheer. Tot ongeveer vijf jaar geleden was ik los arbeider bij de boeren, maar het bukken begon mij al te moeielijk te vallen. Voortdurend had ik pijn in mijn rug en het werken wilde niet meer vlotten. Nu kwam er

op zekeren keer een zwavelstokkenkoopman op de boerderij, waar ik werkte. Hij was ziek en vroeg om een onderkomen voor den nacht; maar de boer was uit en de vrouw wilde hem niet in huis laten. Toen nam ik hem mee in de schuur, waar ik zelf mijn nachtverblijf had, stond mijn bos stroo en mijn deken aan hem af, gaf hem wat te drinken en bleef bij hem zitten om hem op te passen. Hij stierf eer de morgen aanbrak, en uit dankbaarheid schonk hij mij zijn geheele mand met zwavelstokken en nog wat geld. Een week daarna verliet ik den boer om mijn tegenwoordig beroep te gaan uitoefenen."

„En heb je nooit uit den Bijbel hooren voorlezen?"

„Nooit, mijnheer. Ik heb wel eens over den Bijbel hooren spreken. De dominee's gebruiken dat boek, niet waar?"

„Ja, de dominee's gebruiken het ook; maar God heeft het gegeven aan alle menschen, en het is zoo eenvoudig, dat zelfs kinderen het kunnen lezen. Ben je ook nooit in een kerk geweest?"

„Ja, mijnheer; één keer; ik ging er heen, omdat ik met mijn tijd geen raad wist, en ook uit nieuwsgierigheid wat daar wel gesproken werd; maar ik begreep er niets van, en ben daarna nooit meer gegaan."

„Dan weet ge misschien niet eens, dat God zijn eigen Zoon op aarde gezonden heeft om zondaren zalig te maken?" hernam Willem, zijn geleider met medelijden aanzierende.

„Neen, mijnheer, daar heb ik nooit van gehoord. Ik weet alleen, dat God ons geschapen heeft en dat Hij het kwaad eenmaal straffen zal. Ik heb dat een dominée eens hooren zeggen, die huisbezoek kwam

doen bij een boer, in wiens dienst ik mij toen bevond. Hij zeide iets van een vlammend vuur en van wraak doen. Het maakt mij soms benauwd als ik er aan denk."

„Hij had gelijk: „de Heere God zal eenmaal met vlammend vuur wraak doen over alle goddeloozen;” dit staat in den Bijbel; maar er staat ook geschreven, dat God „alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe.”

Met verbazing had onze koopman geluisterd. „Och, mijnheer,” sprak hij, toen Willem stilhield, „wilt u die woorden nog eens zeggen?”

Willem voldeed aan zijn verzoek. Langzaam en duidelijk herhaalde hij den tekst.

„Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft . . .” hernam Arie, terwijl hij zijn stap vertraagde, en nadenkend voor zich staarde, „aan wien heeft Hij Hem gegeven, en waarvoor?”

„Aan ons; aan booze, slechte menschen, die nooit iets goeds gedaan hebben; aan ons heeft Hij zijn eeniggeboren, veelgeliefden Zoon gegeven om voor ons te sterven. Wij hadden den dood verdiend, maar Jezus Christus, Gods Zoon, is in onze plaats gestorven om ons het eeuwige leven te kunnen schenken.”

„Maar, mijnheer,” sprak Arie, nu geheel stilstaande, „hoe is het mogelijk, dat niemand mij dat ooit gezegd heeft!”

„God zelf laat het u thans zeggen door mij, omdat Hij lust heeft ook u te behouden, ook u het eeuwige leven te schenken.”

„Zou God denken aan mij, een armen, ouden zwavelstokkenkoopman, die zich zijn leven lang nooit om God of godsdienst bekommerd heeft? Zou het werkelijk waar zijn, mijnheer?”

„Het *is* waar; er staat geschreven: „Ik ben gevonden van degenen, die mij niet zochten.” God zoekt zelf het verlorene op, en het zwakke, het onedele, hetgeen niets is, heeft Hij uitverkoren om eeuwige heerlijkheid te beërven en eeuwige vreugde te smaken.”

„Maar wat moet ik nu doen, mijnheer? Hoe kan ik dat alles verkrijgen?”

„Zonder geld en zonder prijs is dat alles te verkrijgen; dat wil zeggen, er is voor u niets te doen overgebleven, voor goddeloozen is de Heere Jezus gestorven; zijt gij ook een goddelooze, iemand, die zonder God in de wereld heeft geleefd, welnu, ga tot den Heere Jezus; belijd het voor Hem, zeg Hem al wat in uw hart is, en Hij zal u aannemen, u vrijspreken van alle schuld en straf. Wilt gij dat doen?”

„Ja, ja, nu dadelijk zou ik het willen doen;” en hij keek rond. „Wilt u met mij neerknielen daar ginds bij dien dikken eik?” ging hij voort, Willem smeekend aanziende „en wilt u dan voor mij bidden; ik heb het nooit gedaan.”

Eenigszins weifelend keek Willem hem aan; zou het hem ernst wezen? Had hij zooveel behoefte aan vergeving en vrede, dat hij dadelijk wilde neerknielen? Wilde hij zich buigen voor den Heere Jezus, wiens Naam hij nu pas voor de eerste maal in zijn leven vernomen had? — Onwillekeurig dacht Willem nu aan den Moorman, die ook voor de eerste maal van den Heere Jezus hoorde spreken, terwijl hij reisde op

een eenzamen weg, en die terstond geloofde. Zou dat ook niet kunnen wezen? Was het niet mogelijk dat de Heere hem daarheen gezonden had, evenals Filippus weleer, om het middel te zijn, dat een zondaar zich bekeerde en behouden werd?"

Onder al deze overwegingen was hij reeds den boom genaderd en werktuigelijk knielde hij neder te zamen met den zwavelstokkenkoopman, die geen oogenblik aarzede. Toch gevoelde Willem zich in 't eerst beklemd. Vrijmoedig was hij nooit geweest; veeleer, vooral na den dood van zijn broeder Karel, was hij teruggehouden, en het verbaasde hem zelf, dat hij tot dezen vreemden man over den Heere Jezus had durven spreken, iets wat hij tot op dat oogenblik niet eens had durven doen tot de knechts van zijn vader. En daar lag hij nu geknield in de open lucht voor 't oog van iedereen, die er voorbijkwam, al was het er dan ook stil en eenzaam; en een man, driemaal zoo oud als hijzelf was, luisterde, wat hij tot den Heere zijn God zou gaan zeggen. „O Heere,” smeekte hij in stilte, „indien deze zaak van U is, neem dan die vrees, die beklemdheid van mij weg!” En wonderlijk gevoelde hij zich verlicht. Toen hij den mond opende tot spreken, vloeiden de woorden als vanzelve en met grooten aandrang smeekte hij den Heere om zijn metgezel de oogen te openen, dat hij een weinig zien mocht, hoe schuldig en verloren hij was, opdat hijzelf mocht roepen om genade. En dit gebeurde werkelijk; want toen Willem ophield, hief de oude man smee-kend de handen omhoog en met bevende stem sprak hij: „Heere Jezus, ontferm U over mij! Ik heb veel kwaad gedaan; ik heb gelogen, gestolen, booze woor-

den gezegd; ik heb vele menschen bedrogen; ik heb geslapen als ik werken moest, en ik heb gewerkt als ik de gelegenheid had om van U te gaan hooren. Ik heb veel straf verdiend, maar, ach, wil U mij in genade aannemen en mij het eeuwige leven schenken!" Op deze wijze ging hij nog een poos voort, terwijl hij telkens smeekte: „O, Heere Jezus, ontferm U over mij!"

Geheel ontroerd luisterde Willem toe, en in stilte voegde hij zijne smeekingen bij die van den ouden man. Ook dachten geen van beiden aan koude of ongemak; op den hard bevroren, dik besneeuwden grond lagen zij geknield, meer dan een uur lang, en dwarrelend vielen de sneeuwvlokken op hen neer van de takken boven hun hoofd, bewogen als zij werden door den sterken wind. Het was een treffend gezicht hen daar zoo geknield te zien liggen, dien ouden, haveloos gekleeden man naast dien frisschen, blozenden jongeling, beiden opziende naar den hemel, waar zeker de engelen Gods vol blijdschap op hen neerzagen.

Eindelijk rees de zwavelstokkenkoopman overeind.

„Jongeman," sprak hij ernstig en bewogen, „zeer zeker heeft de Heere God u tot mij gezonden met een goede boodschap. Ik heb een wonderbaar gevoel van rust in mijn hart gekregen; wel is mij alles nog nevelachtig, maar ik geloof nu, dat het volle licht over mij zal opgaan. De hand, die mij gevat heeft, zal mij niet weer loslaten."

„Neen," zei Willem, „daarvan kunt gij verzekerd wezen; want er staat geschreven: „Niemand zal ze uit Mijne hand rukken; — Mijne schapen hooren Mijne stem en Ik geef ze het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid." De

Heere Jezus zelf heeft die woorden uitgesproken, toen Hij hier op aarde was."

„O, dat ik toch den Bijbel lezen kon!" zuchtte Arie. „Wat heerlijke woorden staan er in."

„Waar gaat gij heen?" vroeg Willem nadenkend.

„Naar D.," was het antwoord.

„Ik ga daar ook heen, maar ik blijf er slechts enkele dagen; gij zeker ook?"

„Ja, twee dagen."

„Welnu, kom overmorgen eens aan bij den heer Reys...."

„Heeft die heer een leerlooierij?"

„Juist; weet gij hem te vinden?"

„O, ja, heel goed; ik verkoop er altoos een aardig partijtje zwavelstokken, het is een van mijn vaste klantjes."

„Goed, vraag daar dan mij even te spreken; ik ben zijn neef, Willem Reys. Misschien kan ik niets voor u doen, misschien ook wel. In elk geval kan het geen kwaad als wij elkander nog eens spreken. Zult gij komen?"

„Heel graag, mijnheer."

„Dat is dus afgesproken. En nu, beste vriend, moet ik u verder alleen uw weg laten gaan. Ik had beloofd om drie uur bij mijn oom te wezen, en nu is het al vier uur, terwijl ik nog minstens een half uur van de stad verwijderd ben. Ik hoop, dat gij voortaan uw weg zult reizen met blijdschap evenals.... maar neen, die geschiedenis kent gij niet. Nu tot overmorgen dan." En na zijn metgezel de hand te hebben gedrukt, stapte hij haastig voort.

V.

OUDEJAARSAVOND.

Er zijn menschen, die nooit naar de kerk gaan dan met Paschen, met Kerstmis en met Oudejaarsavond. Zoo waren er ook velen in het stadje D., want er woonden heel wat meer naamchristenen dan echte christenen; en echte christenen zijn natuurlijk niet alleen maar drie keer in 't jaar vroom. Echte christenen wenschen God elken dag te dienen en minstens eenmaal per week op te gaan om Gods Woord te hooren verklaren, dat hun een lamp is' voor den voet en een licht op hun pad. Tot die echte christenen behoorde ook de heer Reys, de leerlooier. Hij was ouderling in de Gereformeerde Kerk te E., doch niet daarom ging hij er geregeld heen elken Zondag des morgens en des avonds. Neen, het was omdat hij een vurige begeerte had Gods Woord te hooren verkondigen. Dat Woord was voor hem als een goudmijn, waarin hij steeds meer schatten vond, hoe dieper hij er in doordrong.

En nu was het Oudejaarsavond. Reeds den geheelen dag had hij er zich op verheugd, dat er nu weer gelegenheid voor hem was Gods Woord te gaan hooren. Om zeven uur zou de kerk beginnen en hij had zich voorgesteld er heen te gaan met zijn vrouw, en zijn neef Willem, dien hij, zooals wij weten, om drie uur bij zich verwachtte. Willem kon dan eerst

wat uitrusten, daarna een stevig middagmaal gebruiken, vervolgens een kopje thee, om daarna met hen mede te gaan, zoo had hij tegen zijn vrouw gezegd; en hij twijfelde er niet aan of Willem zou dat zeer goed vinden. Uit de kerk zouden zij dan nog eenige vrienden meebrengen om een gezellig uurtje met hen door te brengen, en misschien bleven zij wel te zamen tot het nieuwe jaar zijn intrede had gedaan. Moeder de vrouw zou dan zorgen voor een lekker kopje chocolade en oliebollen, want dat behoorde er zoo bij op Oudejaarsavond. Maar . . . daar kwam om half drie een boodschap, dat de dominee plotseling ongesteld geworden was en dien avond dus niet zou kunnen preeken. Daarbij kwam het verzoek tot hem om een woord te spreken of een preek voor te lezen. „Onmogelijk!” riep hij uit; „ik ben schor van verkoudheid, zoodat ik mij niet zou kunnen doen verstaan; en al ware dit niet het geval, spreken tot een menigte menschen, zooals er stellig van avond ter kerke zullen komen, daartoe zou ik geen moed kunnen vinden, al had ik er de geschiktheid toe. Een preek voorlezen, dat zou gaan, hoewel ik er toch vreeselijk tegen op zou zien.”

„Als je het Willem eens vroeg,” sprak zijn vrouw, nadat zij een poosje te zamen over de zaak gesproken hadden; „hij heeft zelf veel strijd doorgemaakt, voordat hij vrede vond; hij zal dus wel een ernstig woord weten te spreken tot anderen.”

„Weten misschien wel,” was het antwoord, „maar durven! 't Is geen kleinigheid zooveel oogen op zich gericht te zien, en dan zoo geheel onvoorbereid! Ik wil het hem vragen, maar hij zal het stellig niet doen.”

„Waar of Willem blijft,” sprak hij een uurtje later, „het is nu al half vier, en zonder hindernissen kon hij gemakkelijk om drie uur hier wezen.”

„Och,” sprak zijn vrouw, „er kan immers heel licht een of ander oponthoud gekomen zijn onderweg. Misschien kan de diligence niet rijden tengevolge van de sneeuw, of”

„De diligence rijdt wel; ik heb ruim een uur geleden nog iemand gesproken, die er in had gezeten, en na dien tijd heeft het niet meer gesneeuwd.”

„Hij kan ook een uur later van huis zijn gegaan dan afgesproken was.”

„Nu, hoe het zij, het is jammer dat hij nu juist zoo laat komt, want als hij aan mijn verzoek zou willen voldoen, dan zal hij nu in 't geheel geen tijd overhouden om te overdenken wat en waarover hij spreken zal.”

Hij zuchtte en begaf zich naar het kantoortje, waar hij zijn knechts verwachtte om hun loon te ontvangen, want zij mochten dien avond vrijaf hebben, en deze oudejaarsavond viel juist op Zaterdag.

„Als Willem komt, wil je het hem dan vast vragen?” Zoo richtte hij zich weder tot zijn vrouw voor hij het vertrek verliet; en de aangesprokene beloofde hem met allen aandrang de zaak aan Willem te zullen voorstellen.

Een uur later trad hij weer binnen. „Wat!” riep hij uit, „is hij er nu nog niet! Maar vrouw, dan vrees ik, dat hem een ongeluk overkomen is!”

„Ja, manlief, ik maak mij ook ongerust, maar wat is er aan te doen? Je zoudt een eind den weg naar K. kunnen opgaan, want van dien kant moet hij toch komen.”

Daar werd de deur geopend en de lang verwachte trad binnen. Natuurlijk werd hij nu bestormd met vragen, doch hij antwoordde lachend: „Verschoon mij, beste oom en tante, dat is een geschiedenis, die ik bewaren zal tot vanavond, wanneer wij rustig en gezellig bij elkaar zitten. Misschien zijn er dan nog wel eenige vrienden hier, zooals gewoonlijk met Oudejaarsavond, en ook voor hen kan de mededeeling van hetgeen mij wedervaren is wellicht tot zegen zijn; wij gaan immers naar de kerk?”

„Naar de kerk, ja; maar er zal niet gepreekt worden.” En nu vertelde hij wat wij reeds weten.

„Dat is jammer,” zei Willem teleurgesteld, „ik had er al op gehoopt dominee v. H. weer eens te hooren; hij spreekt zoo duidelijk en eenvoudig, en men kan het gevoelen, dat hijzelf een hart vol liefde heeft voor den Heere Jezus.”

„Dat is waar; maar weet je waar ik nu op hoop, Willem?”

„Nu, oom, waarop dan?”

„Dat jij van avond een woordje zult willen spreken in mijn plaats.”

„Willen, oom, dat is dunkt mij niet genoeg; iedereen kan toch maar niet spreken voor een groote menigte menschen, al wil hij ook nog zoo gaarne.”

„Dat is zoo, ook begrijp ik, dat je het geen twee uren zoudt kunnen volhouden, en het behoeft geen mooie redevoering te wezen

„Nee,” lachte Willem, „een mooie redevoering zou een jongen, die altoos achter de schaaftank heeft gestaan, van zijn veertiende jaar af, al heel moeilijk kunnen voortbrengen. En twee uren achtereen spreken,

dat heb ik in mijn heele leven nog nooit gedaan, zelfs niet onder goede kennissen, veel minder dus voor een menigte vreemde menschen."

„Maar zou je niet een kort woord kunnen spreken, opdat de menschen niet geheel tevergeefs komen?"

„Kunnen, dat is het juist, oom; ik gevoel er groote opgewektheid toe, na hetgeen ik zoo pas ondervonden heb, maar...."

„Maar.... je ziet er tegen op, niet waar?"

„Ja, dat doe ik zeker; en toch.... mag ik eerst eens naar mijn kamertje gaan en een half uurtje rustig in de eenzaamheid doorbrengen?"

„O, zeker; ik begrijp, dat je vermoeid zijt van de reis, jongenlief; ik had er je ook niet zoo dadelijk mee te lijf moeten vallen."

„O, neen, oom, dat is het niet, maar ik wil mij eerst in het gebed begeven, voordat ik een besluit neem, opdat ik zeker moge weten wat hierin des Heeren wil is en ik niet beschaamd uitkome."

Drie kwartier later trad Willem het woonvertrek weer binnen. „Ik geloof, dat ik aan uw verlangen voldoen moet, beste oom," sprak hij. „Ik ben zwaar van tong," zei Mozes eenmaal, en mij valt het spreken ook niet licht, maar het antwoord, dat de Heere God aan Mozes gaf, kwam mij onder het bidden in de gedachte: „Ga nu henen, Ik zal met uwen mond zijn en u leeren wat gij spreken zult." Al mijn vrees is nu geweken, en ik twijfel niet meer, of ik uw voorstel aannemen moet."

„Uw besluit verheugt mij, Willem," sprak de heer Reys, zijn neef de hand drukkend, „en vooral ben ik blij, dat gij het niet genomen hebt zonder gebed. En

nu, laten wij ons haasten aan tafel te gaan; ruim een uur rest ons nog slechts voor het tijd is om naar de kerk te gaan."

Drie kwartier later trad een oud man de kerk binnen, waarheen de familie Reys zich op weg bevond. Het was onze zwavelstokkenkoopman. Zijn mand met zwavelstokken had hij in een schuur neergezet, waar hem voor dien nacht een onderkomen was toegezegd door den eigenaar, boer Thijssen, die tot zijn vaste klanten behoorde. Deze boer, een mager, schamel gekleed mannetje van middelbaren leeftijd vergezelde hem. Arie van Dam had hem gevraagd, waar hij in E. een goede kerk kon vinden, waarop hij geantwoord had: „Wacht maar een kwartiertje, dan gaan we samen." Onderweg had hij tot den zwavelstokkenkoopman, wiens geschiedenis hij kende, gezegd, dat hij wel een ezel en een uilskuiken zijn moest, als hij de preek, die hij nu te hooren zou krijgen, niet zou kunnen begrijpen. „Dominee v. H.," zoo had hij gezegd, „spreekt ernstige taal, die regelrecht doordringt tot het hart, maar toch zoo eenvoudig, dat kinderen hem kunnen verstaan." Nu, dit verheugde Arie uitermate, daar hij thans groote behoefte gevoelde om meer te leeren verstaan van de hemelsche dingen, waarvoor zijn hart ontsloten was geworden. Gelijk een klein kind begeerig is naar de melk, waardoor het moet toenemen in grootte en kracht, zoo ook was hij begeerig naar het Woord van God, waardoor hij in het nieuwe leven, bij aanvang in zijn hart gewerkt, zou kunnen opwassen.

„We zijn vroeg," fluisterde het boertje hem toe, nadat zij hadden plaats genomen. „Kijk eens hoeveel

banken en stoelen er nog leeg staan en je kunt er toch op rekenen dat er vanavond geen plaatsje onbezet zal blijven."

Een kwartier verliep, en de voorspelling van het boertje was precies uitgekomen. Geen enkel mensch kon meer zitten in de kerk, en die er nog kwamen, moesten blijven staan. Daar trad de voorlezer op. Hij las naar gewoonte de tien geboden voor en toen deelde hij mede dat de dominee plotseling ongesteld geworden was, en dat er nu een woord gesproken zou worden door een zekeren heer Reys, een neef van den ouderling Reys. Met zichtbare teleurstelling werd dit bericht aangehoord, en het magere boertje was er zoo door ontstemd, dat hij al een beweging maakte om op te staan en heen te gaan, toen Arie hem bij een pand van zijn jas greep en toefluisterde: „Blijf! blijf! Die mijnheer zal zeker net zoo mooi spreken als een dominee: Ik heb hem van middag op den weg ontmoet en ik kan er den Heere God nooit genoeg voor danken! Hij sprak heerlijke woorden!"

„Hm!" bromde het boertje, „je hebt onzen dominee nooit gehoord, anders zou je ook wel teleurgesteld wezen."

Toch bleef hij zitten en wierp een uitvorschenden blik naar Willem, die thans den mond opende om te spreken. Hij begon met het volgende psalmvers voor te lezen, hetwelk hij de vergadering verzocht te willen zingen:

Welzalig hij, die al zijn kracht
En hulp alleen van U verwacht;
Die kiest de welgebaande wegen.
Steekt hen de heete middagzon
In 't moerbeidal, Gij zijt hun bron,

En stort op hen een milden regen;
 Een regen, die hen overdekt,
 Verkwikt en hen tot zegen strekt.

Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort,
 Elk hunner zal in 't zalig Oord
 Van Sion, haast voor God verschijnen.
 Let, Heer der Legerscharen! Let
 Op mijn ootmoedig smeekgebed!
 Ai! Laat mij niet van druk verkwijnen:
 Leen mij een toegenegen oor,
 O Jacob's God, geef mij gehoor!

Aan zijn verzoek werd voldaan, doch blijkbaar niet van harte. Niet uit volle borst werd het gezongen, want men was te veel vervuld met teleurstelling over de afwezigheid van den geliefden leeraar. Alleen de zwavelstokkenkoopman had het gaarne van ganscher harte, en uit vollen borst *willen* zingen, maar hij *kon* niet, want of het boertje hem al het psalmboek voorhield, hij begreep niets van al de wonderlijke figuren, die er in stonden.

Toen het zingen geëindigd was, vouwde Willem de handen en sprak een kort, eenvoudig, maar krachtig gebed uit, waarin hij den Heere aanriep om Zijnen zegen, Zijne hulp, Zijne tegenwoordigheid in deze ure. Daarna las hij de geschiedenis voor van Philippus en den Kamerling. (Hand VIII : 26—39.) „Hij reisde zijnen weg met blijdschap,” dit was het, waarover hij voornamelijk wenschte te spreken. „Op reis toch zijn wij allen,” zoo ving hij aan . . . Doch wij gaan niet van woord tot woord meedeelen, wat hij sprak dien avond. De korte inhoud was deze: „Wij zijn op reis naar

de eeuwigheid; twee wegen leiden daarheen; de eene voert tot eeuwige smart en ellende, de andere tot eeuwige vreugde en heerlijkheid. Op den eenen weg vindt men heel veel gezelschap, men loopt er voort zonder aan het einde te denken, of men maakt elkan- der wijs, dat het einde wel goed zal wezen. Men maakt er plezier, men praat, lacht en danst om daar- door elke gedachte aan smart of rouw te verdrijven. Op den anderen weg schijnt men soms gansch alleen te zijn; men heeft er bovendien vele hindernissen en onaangename ontmoetingen; maar wonderlijk moge het schijnen, toch is het zoo, dat zij, die bestendig voortgaan op dien weg, van ganscher harte vroolijk en verblijd zijn, ondanks al wat hen tot neerslachtig- heid en moedeloosheid zou kunnen stemmen. Zij reizen hun weg met blijdschap evenals de Kamerling, nadat hij Filippus had ontmoet. Waarom kon de kamerling zijn weg met blijdschap reizen? Omdat hij van ganscher harte geloofde in den Heere Jezus als het Lam, dat ter slachting werd geleid en dat ook voor zijne schuld had geboet. Hij was gekomen om op het feest te aanbidden, maar treurig en onvoldaan was hij teruggekeerd. Ook wij zullen treurig en on- voldaan blijven, zoolang wij den blik niet hebben gericht op Jezus, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Een spoortrein staat telkens stil om rei- zigers uit te laten of andere in te nemen. Ook wij zitten in een trein, die ons met groote snelheid voorwaarts voert, voorwaarts... waarheen? Tel- kens, elken dag, treden er nieuwe reizigers binnen en anderen stappen uit. Wie van ons zal het eerste uitstappen? Wie misschien dezen avond nog, voordat

het nieuwe jaar aanvangt? O, komt even tot uzelf, grijpt het eenige redmiddel aan, dat er is om voor eeuwig gelukkig te worden, dan zult ook gij uwen weg met blijdschap reizen, wat er moge gebeuren; dan kunt gij straks zeggen niet alleen: „Het oude jaar is voorbij gegaan, ziet het nieuwe is begonnen,” maar „het oude is voorbijgegaan, ziet het is *alles* nieuw geworden.”

De korte inhoud was dit, en zooals wij het neerschreven was er zeker slechts een kwartier noodig om het uit te spreken; doch Willem had er anderhalf uur voor noodig. Hij schilderde ze den menschen als 't ware voor de oogen die twee wegen, die twee plaatsen aan het einde ervan; die vreeselijke smart en ellende, die groote blijdschap en zaligheid. Ook sprak hij met een overvloed van woorden, die hem zelf verbaasde; en hij gevoelde in die oogenblikken zoozeer, wat het zijn moest voort te snellen op een weg, die eindigde in nameloos wee, dat hij zijn toehoorders met al den aandrang zijner ziel, met een ernst, die hem zelf ontroerde, er van af trachtte te brengen. Tegelijk smaakte hij zoozeer den vrede, die alle verstand te boven gaat, dat hij uit den overvloed zijns harten sprak over de groote blijdschap, die verbonden is aan het bewandelen van den smallen, hobbelligen weg, die ten leven leidt.

Met weinig belangstelling waren de meesten gaan luisteren naar den jongen vreemdeling, die niet eens een dominee was of er zelfs maar voor studeerde; doch weldra volgden allen hem met gespannen aandacht, en zeker Arie van Dam niet het minst. Ook was het nu van ganscher harte, dat de vergaderde menigte het opgegeven psalmvers zong:

Loof, loof den Heer, mijn ziel! met alle krachten,
Verhef Zijn Naam, zoo groot, zoo heilig t' achten.

Och, of nu al, wat in mij is Hem preez!
Loof, loof, mijn ziel, den Hoorder der gebeden;
Vergeet nooit een van zijn weldadigheden,
Vergeet ze niet; 't is God, die ze u beweest.

Loof Hem, die u, al wat gij hebt misdreven,
Hoe veel het zij, genadig wil vergeven,
Uw krankheên kent en liefderijk geneest;
Die van 't verderf uw leven wil verschoonen,
Met goedheid en barmhartigheên u kronen;
Die in den nood uw Redder is geweest.

Een uurtje later zat Willem te zamen met eenige vrienden, die uit de kerk meegekomen waren, in het gezellig woonvertrek van zijn oom en tante, welke laatste bezig was in de keuken olieballen te bakken.

„'t Is zeker van avond niet voor de eerste keer, dat u in 't openbaar gesproken hebt?” zoo vroeg glimlachend een van hen, Willem aanzien.

„Ja, 't is de eerste keer geweest en waarschijnlijk ook wel de laatste.”

„De laatste? Waarom?”

„Omdat ik volstrekt geen gave of aanleg heb om in 't openbaar te spreken, al is het, dat de Heere mij daartoe heden avond eens heeft willen gebruiken. Ik heb zelf genoten van hetgeen ik gesproken heb, juist omdat mij de woorden in den mond werden gelegd.”

„Het was inderdaad een heerlijke toespraak,” zoo begon een ander, „en ik denk”

„Laten wij er niet meer over spreken,” viel Willem hem in de rede; en zich daarop tot den heer Reys wendend, vroeg hij: „Oom, wilt u mij toestaan thans mede te deelen, wat mij zooveel later hier deed komen van middag?”

„O zeker, volgaarne, en ik noodig al de vrienden uit met aandacht te willen luisteren, want mijn neef heeft mij van middag gezegd, dat het een geschiedenis is, waarvan de mededeeling tot zegen kan zijn.”

Nu begon Willem zijne ontmoeting met den zwavelstokkenkoopman te vertellen, en allen luisterden vol belangstelling toe.

„Niet alleen om het treffende ervan heb ik deze ontmoeting thans medegedeeld,” zoo eindigde hij, „maar ook, omdat ik dien ouden, onwetenden man niet gaarne aan zichzelf overgelaten wilde zien. Nog enkele dagen, dan vertrek ik weer van hier, en op aarde zal ik hem misschien niet wederzien. Maar gij allen woont in deze stad of in den omtrek ervan, waar hij, volgens zijn eigen mededeeling, vaste klanten heeft. Hij komt hier dus meermalen en het zou mogelijk wezen hem eenigszins onder opzicht te houden en hem voort te leiden op den weg, waarop hij pas enkele treden heeft gezet. Het Woord van God, de beste Gids daartoe, kan hij niet lezen; nooit is hij in de waarheid onderwezen geworden; hij weet niets van den Heere Jezus dan het weinige, dat ik hem hedenmiddag heb kunnen meedeelen. Hij is dus gelijk aan een klein, onwetend kind, en toch moet hij, in zijn beroep als reizend koopman, met allerlei soort van menschen in aanraking komen, die hem wellicht van den weg des levens zullen trachten af te trekken,

zonder dat hij tegen hun invloed bestand zal wezen. Mag ik weten, wat hieromtrent uwe meening is?"

„Mij dunkt," zoosprak een der aanwezigen, een schoolmeester, „dat het beste zou wezen den man lezen te leeren; dan kan hij zelf raad en voorlichting zoeken in den Bijbel en dien gebruiken als een lamp voor zijn voet en een licht op zijn pad."

„Dat zou zeker het beste wezen," zoo spraken twee, drie stemmen tegelijk; „en van ons allen," voegde de heer Reys er lachend bij, „zal wel niemand zoo geschikt daartoe wezen als u, mijnheer Visser; maar bedenk de man is vijf-en-zestig jaar."

„Nu, als hij lust heeft een paar maal in de week bij mij te komen, dan wil ik het wel met hem probeeren."

„Ik denk, dat hij het heel gaarne zal willen doen," hernam Willem, „want hij sprak dezen middag zijn leedwezen al uit, dat hij zelf de heerlijke woorden niet lezen kon, die ik hem uit den Bijbel deed hooren."

„Wellicht zou het beter voor hem wezen geen zwavelstokkenkoopman te blijven;" zoo liet een ander zich hooren; „hij moest in een christelijk gezin geplaatst kunnen worden."

„Ja, dat is heel goed gezegd," hernam de heer Reys, „maar wie zal een arm, oud, haveloos man in huis nemen? Dat zou wel wat veel van de christelijke liefdadigheid gevergd zijn."

„Liefdadigheid behoeft het niet te wezen, en toch in zekeren zin ook wel. Ik bedoel, dat de man zijn eigen kost zou kunnen verdienen; bijvoorbeeld als schaapherder in dienst van een boer, die genegen zou wezen hem daarvoor geheel in huis op te nemen."

Hij zou dan 's morgens en 's avonds de huiselijke godsdienstoefening kunnen bijwonen, en geheel onder de leiding zijn van zijn meester, die natuurlijk zelf een christen zou moeten wezen."

"Dat is wezenlijk niet kwaad bedacht," zei de schoolmeester, „maar wien er voor te vinden?" — „Wacht eens," hernam hij na eenig stilzwijgen, „Krelis van de Heuvel! Hij heeft een groote kudde schapen, en hij laat ze weiden door zijn jongsten zoon, een knaap van vijftien jaar; maar ik weet, dat deze er zijn hoofd op gezet heeft om timmerman te worden, en zijn vader is niet ongenegen aan zijn verlangen te voldoen. Ik zal er morgen of overmorgen even heengaan, om er over te spreken."

„O, alstublieft," zei Willem, die met veel belangstelling het gesprek gevolgd had, „maar als de boer er toe genegen is, hoe zullen wij het Arie dan laten weten? Hij kan natuurlijk geen vast adres opgeven. Morgen komt hij even bij mij; zal ik hem dan maar zeggen, dat hij eens naar dien Krelis van de Heuvel toe gaat?"

„Goed, maar dan moet hij er niet heengaan voor overmorgen in den namiddag; dan zal ik zorgen er geweest te zijn."

Zoo werd dus afgesproken, en na nog het klokje van twaalf te hebben afgewacht om elkander een gelukkig nieuwjaar toe te wenschen en dit aan te vangen met het zingen van den een-en-negentigsten psalm, scheidden de vrienden, natuurlijk na het gebruik van een behoorlijk aantal olieballen en meer dan één kopje chocolaad. En Willem begaf zich ter ruste, zeer voldaan over al wat hem dien dag wedervaren was.

VI.

VERGEEFS GEWACHT.

Het was Nieuwjaarsdag. Aan zegenwensen en heilbeden ontbrak het bijna nergens, zelfs niet in de herbergen, maar wel aan zegen en heil; want zegen rust slechts op hetgeen den Heere welgevallig is en heil is alleen te vinden in den Heiland. En de meeste menschen, ook in het stadje E. dachten volstrekt niet aan den Heere Jezus, aan den Heiland, die ook bij den aanvang van dit nieuwe jaar hen toeriep: „Ziet toch, hoe al het oude voorbijgaat en verdwijnt, maar Mijn Woord blijft tot in der eeuwigheid. Het oude gaat wel voorbij, maar ik wil een nieuwen geest geven in het binnenste van u, en Ik zal een nieuwen hemel maken en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont. Laat varen de oude paden en laat u leiden op den weg 'des levens, dan zal alles nieuw voor u zijn en blijven!”

Neen, men zocht heil en zegen in eten en drinken en pret maken, in liegen en bedriegen om anderen hun geld afhandig te maken, en men eindigde met vloeken en schelden, omdat men onvoldaan bleef, geheel onvoldaan, want:

„Niets kan ons voldoening geven
 Niets, o Jezus, dan Uw bloed
 ' Geeft voldoening aan 't gemoed.”

Onder die allen behoorde Willem Reys echter niet; en zoo hem heil en zegen werd toegewenscht, men kon er zeker van zijn, dat ze hem gewerden, want de Heiland zelf had zegenend op hem neergezien en woning gemaakt in zijn hart. Toch gevoelde hij zich op den avond van dezen Nieuwjaarsdag niet aangenaam gestemd en er was iets, dat hij anders had gewenscht. Zoo gaarne had hij aan deze en gene bekende eens een bezoek willen brengen, te meer daar zijn oom hem nu vergezellen kon, wat op gewone dagen niet het geval was. Bovendien was het prachtig weer en den ganschen dag had de zon zoo heerlijk geschinen, als had zij hem dringend willen uitnoodigen om toch eens een flinke wandeling te gaan maken in de mooie omstreken, waar zij de blanke sneeuw deed schitteren in haar gouden stralen. Toch was hij den ganschen dag in huis blijven zitten; immers hij wist niet op welk uur Arie van Dam komen zou, en in geen geval wilde hij den ouden man een vergeefsche reis laten maken. Integendeel, hij verlangde er naar hem weer te spreken, en hoe gaarne hij had willen uitgaan, even gaarne wilde hij thuisblijven om dezen armen onwetenden man nog een weinig tot zegen te kunnen zijn; maar . . . wie er kwam, Arie niet. Het was avond en nog bleef Willem wachten en gelooven, dat hij komen zou, maar toen de klok eindelijk tien slagen deed hooren, gaf hij het op. „Waarom zou hij niet gekomen zijn,” zoo vroeg hij zich telkens af: „mij dunkt, waar wij op *die* wijze hebben kennis gemaakt, moest hij wel verlangend wezen mij nog eens te zien en te spreken; en hij weet, dat ik slechts enkele dagen hier blijf. Evenwel,” zoo besloot hij,

„het is mogelijk dat hij morgen of overmorgen nog komt; hij kan vandaag verhinderd zijn geworden.”

Maar ook de volgende dagen kwam Arie niet en Willem keerde naar zijn ouders terug zonder dat hij iets meer omtrent den zwavelstokkenkoopman vernomen had. Hij vertelde daarom niets van zijne ontmoeting, want het had nu allen schijn, of de man hem maar wat wijs gemaakt had.

Op dienzelfden nieuwjaarsdag zat Krelis v. d. Heuvel rustig een pijpje te rooken in de mooiste kamer van zijn boerderij. En hoewel ook hij de zon zoo vriendelijk zag schijnen, gevoelde hij volstrekt geen lust om naar buiten te gaan, veel minder om bezoeken te gaan afleggen. Vooreerst was hij gewoonlijk van den morgen tot den avond buiten, want al had hij knechts genoeg, toch hielp hij zelf altoos mee aan het werk, zoowel uit liefhebberij, als om over alles een weinig het oog te houden. Maar bovendien gevoelde hij zich niet al te wel en verlangde hij niets liever dan bij de warme kachel te zitten.

• Toch sleet hij den tijd niet alleen met stilzitten en een pijpje rooken; neen, hij had een groot dik boek voor zich, waarin hij nu en dan met aandacht las, om daarna op te houden en na te denken. Dat Boek was de Bijbel. Een ander boek bezat Krelis niet en hij verlangde er ook geen te bezitten. Wel had hij den Bijbel reeds vele malen van het begin tot het einde doorgelezen, maar de inhoud was voor hem, wat het Manna was voor de Israëlieten: het voedsel, dat zij niet missen konden; en de naam er van was wonderlijk. Ja wonderlijk was dat Woord! Het vulde telkens opnieuw zijn hart met vreugde en een

vrede, die alle verstand te boven ging. Het was hem als een groot gebouw, dat hij telkens van een andere zijde ging bezien, om eindelijk een blik te kunnen slaan op het geheel. Maar dat geheel, dit stond bij hem vast, zou hij eerst daarboven, waar het volmaakte gekomen zou zijn, kunnen overzien, en zeker dan zou hij in verrukking uitroepen: „O Heer, de helft was mij niet aangezegd!”

Zoo was hij ook nu weer verdiept in een gedeelte er van en wel dit: „Dan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijne rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld, want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven, Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd, Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed, Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht, Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien en gespijzigd? of dorstig, en te drinken gegeven? En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien en geherbergd? of naakt, en gekleed? En wanneer hebben wij U krank gezien of in de gevangenis, en zijn tot U gekomen? En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen, voorwaar, Ik zeg U, voor zooveel gij dit één van deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan. (Matth. XXV: 34—60.) „Een van deze minste Mijner broeders,” sprak hij peinzend bij zichzelf, „maar ik weet er niet een, aan wien ik iets om Jezus wil zou kunnen doen.

Onder mijn knechts is er geen, voor zoover ik weet, die den Heere Jezus toebehoort, en met wie kom ik anders in aanraking? Ik kan toch niet aan de menschen op 'de markt gaan vragen of zij discipelen van den Heere Jezus zijn, en of zij iets noodig hebben? En van degenen, die in de kerk komen, ken ik er ook maar enkelen. Den schoolmeester Visser, maar die heeft niets van mij noodig; den leerlooier Reys, die natuurlijk ook in geen enkel opzicht mijn hulp behoeft. Sommigen zijner knechts, maar als die in nood zijn, ligt het op zijn weg ze te helpen, en ik ben zeker, dat hij zich daaraan niet zou willen onttrekken."

Daar werd de deur geopend en zijn zoon Jan trad binnen.

Het was een flinke knaap van omstreeks zestien jaar, die niets op zijn vader geleek, maar des te meer op zijn moeder, die ook juist binnentrad.

„Vader,” zoo begon Jan aarzelend, terwijl hij verlegen zijn pet in 't rond draaide. „U moet de groete hebben van baas Vos, en . . .”

„Zoo ben je daar weer geweest?” viel zijn vader hem glimlachend in de rede. „Ga je wel ooit naar de stad zonder hem een bezoek te brengen? Nu, en . . .”

„Hij zal misschien morgen eens bij U komen, hij heeft u wat te vragen.”

„Ik zou haast kunnen raden, wat het is; heeft hij het je niet gezegd?”

„Ja, vader: zijn oudste knecht is weggegaan deze week, nu wil hij de anderen laten opschieten en een jongen er bij nemen.”

„En die jongen moet natuurlijk wezen Jan van de Heuvel.”

„Hij heeft gezegd, als u het goed vindt, dan zou hij een knap timmerman van mij maken.”

„Zoo, zoo; nu, dat is een kolfje naar je hand, niet waar? Timmerman worden, dat zal toch het eind van de zaak moeten wezen. En wanneer zou baas Vos willen dat je in zijn dienst kwaamt?”

„Liefst dadelijk.”

„Dadelijk? En de schapen dan? Wie moet ze verzorgen?”

„O, de knechts hebben nu toch heel weinig te doen. Ze kunnen mijn werk heel goed er bij af, en intuschen kunt u naar een herder uitzien.”

„Ja, ja, ik zie het wel, een goede herder ben je niet; anders zou je de schapen niet zoo gemakkelijk aan vreemden overgeven; en dus zal het beste wezen, dat ik mijn toestemming maar geef. Hoe denkt moeder er over?”

Bij deze woorden keek Krelis zijn vrouw aan. Het was een zwaarlijvige boerin met een goedhartig voorkomen.

„Mij is het goed,” sprak zij met een vriendelijken blik op haar zoon, dien zij nu, tegelijk met zijn vader, een kopje koffie toeschoof. „Een mensch zen zin is een mensch zen leven, zeg ik maar. Als de jongen lust heeft timmerman te worden, dan zal hij toch nooit een goed schaapherder of een echte boer worden. Geef dus maar toe, man.”

„Dus ik mag gaan, zoodra baas Vos mij hebben wil?” hernam Jan, die nauwelijks durfde gelooven, dat hij nu werkelijk zijn lang gekoesterden wensch verkrijgen zou. Doch tegelijkertijd werd op de deur geklopt, en de schoolmeester Visser trad binnen.

„Goeden dag samen,” sprak hij vriendelijk, en een stoel nemend, voegde hij er gemeenzaam aan toe: „Ik mag wel even gaan zitten, niet waar baas van de Heuvel?”

„Wel natuurlijk! Kom hier, schuif wat dichtër bij de kachel, je zult wel koud wezen.”

„O, neen, dat is niet noodig; het is hier overal warm genoeg. Ik zal zoo vrij wezen even mijn jas uit te trekken, anders zou ik het hier te warm en buiten te koud hebben.”

„Ga je gang hoor,” sprak de boer, die van beleefdheid al heel weinig wist, en tot een schoolmeester niet anders sprak dan tot een boerenknecht. Maar hij meende het goed, en wat hem ontbrak aan beleefdheid, dat werd overvloedig aangevuld door welgemeende hartelijkheid.

„Vrouw,” ging hij voort, „schenk den meester eens gauw een warme kop koffie in, voordat je heengaat;” want hij zag dat zij het vertrek wilde verlaten.

„Wel, man, dat heb ik al gedaan,” antwoordde zij lachend, „ik wou de trommel met speculaas gaan halen; — de meester blijft wel een stukje, niet waar?”

Bij de laatste woorden keek zij haar bezoeker aan.

„Ja zeker! Ik ben een groot liefhebber van koek en vooral van speculaas; en een kopje koffie zal mij niet minder welkom wezen.”

Daarop wendde hij zich tot Jan, die zich een weinig schuchter achteraf had gehouden. „Welzoo, Heuveltje (dezen naam had hij hem schertsend wel eens op school gegeven) hoe gaat het? Ik zou je haast niet meer kennen, zoo groot ben je geworden! Hoe bevalt je het leven bij de schapen? Niet te best, hê? Ik

meen gehoord te hebben, dat je liever timmerman zoudt willen worden. Nu, ik kwam daar juist eens over spreken."

"Gij, meester!" riep de boer verbaasd uit; „of heeft baas Vos je gestuurd?"

"Neen, neen, ik word in 't geheel niet gestuurd; en het is ook niet zoozeer ter wille van Jan, dat ik kom, als wel van een ander, die er ook belang bij heeft, dat hij timmerman wordt. Maar, kijk, daar is je vrouw met de speculaas; ik zal nu maar eerst mijn kopje koffie drinken, want het is een heele geschiedenis, die ik te vertellen heb."

Welke geschiedenis het was weten wij reeds, en met groote belangstelling werd ze door den boer en zijn vrouw aangehoord; ja, zelfs Jan luisterde met zichtbare aandacht.

"En je zoudt willen, dat ik dien zwavelstokkenkoopman in dienst nam als schaapherder?" vroeg Krelis, toen eindelijk de schoolmeester zweeg.

"Juist," was het antwoord.

De boer keek een oogenblik peinzend voor zich.

"Waar zou hij kunnen slapen vrouw?" hernam hij.

"Ik zou geen andere plaats weten dan op den hooizolder; wij kunnen hem toch kwalijk het logeer-kamertje afstaan. Het is al erg genoeg, als wij hem elken dag aan onze tafel moeten hebben, zoo'n man, die vijf jaren lang overal rondgezworven heeft; wie weet, hoe vuil en haveloos hij er uitziet!"

Bij deze woorden keek zij half vragend den bezoeker aan en op haar gelaat was het duidelijk te lezen, dat zij heel weinig met de zaak ingenomen was.

"Ja, wat zal ik zeggen!" antwoordde hij lachend,

„ik zelf heb den man niet gezien, maar ik kan ook niet denken, dat hij er rein en netjes zal uitzien. Evenwel, water en zeep kan heel wat verandering aanbrengen in iemands uiterlijk; en misschien heeft uw man nog wel wat afgedragen ondergoed en een pak oude kleeren, waarmee de man er heel knap zou uitzien. Bedenk, vrouw van de Heuvel, als hij werkelijk een discipel van den Heere Jezus is, dan zal Hij, de Koning der Koningen, eenmaal tot u zeggen: Wat gij aan deze, een van Mijne minste broederen gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan.”

„Ja, ja,” sprak de boer vol vuur en met zichtbare instemming, „ik heb diezelfde woorden zooeven nog gelezen. Maak geen tegenwerpingen meer, vrouw; ik wil niets liever dan dien man in mijn huis ontvangen. Ik ben zeker, dat de Heere hem tot ons zendt. Mij dunkt, ik ben er op voorbereid geworden om hem in mijn huis op te nemen.” En nu vertelde hij, wat hij zoo juist nog gelezen en gedacht had. „En ziedaar nu,” eindigde hij, „daar stuurt de Heere mij al dadelijk een van zijne minste broeders! Is dat niet een groot voorrecht? — Weet u den man te vinden, meester, om het hem te zeggen? Of kan ik er Jan heenzenden?”

„Neen, dat is niet noodig; hij zou vandaag bij mijnheer Reys aan huis komen, en daar zou hem gezegd worden, dat hij morgen maar eens hier moest komen, om te vernemen, hoe gij over de zaak denkt.”

„Zoo dat is goed; dan kan hij, als hij lust heeft, meteen hier blijven.”

„Ik ben verheugd u zoo bereid te vinden, en ik hoop dat de man blijken zal geven niet alleen een schaap te wezen van den Goeden Herder, maar ook een goede herder voor uwe schapen.”

Dit zeggende stond de meester op om heen te gaan; maar de boerin haastte zich hem eerst nog een kop koffie in te schenken en een stuk speculaas aan te bieden, terwijl de boer opstond en een kistje sigaren voor den dag haalde.

„Ik zou door dien zwavelstokkenkoopman heelemaal vergeten je een sigaar te geven,” sprak hij, zijn bezoeker het kistje voorhoudend; „ze zijn best, kom, steek er maar gerust een op.”

„Wel, met genoeg; ik heb juist mijn laatste opgerookt.”

Terwijl hij nu zijn kopje koffie leegdrank, zijn speculaas opat en zijn sigaar aanstak, praatte meester Visser nog wat over allerlei, onder andere ook over hetgeen den vorigen avond door Willem Reys in de kerk gesproken was. „Hoe is het je bevallen?” vroeg hij daarop den boer.

„Best,” antwoordde deze; „die jonge man moet zeker domineé worden? Studeert hij er al voor?”

„Niets er van, hoor; hij is timmerman evenals zijn vader, en hij denkt het te blijven ook, maar hij heeft den Heere Jezus waarlijk lief, en ik denk, dat zijn mond slechts datgene gesproken heeft, waarvan zijn hart overvloedige.”

„Nu, neem me niet kwalijk, meester, mijn hart vloeit ook wel eens over, maar ik zou het toch niet onder woorden weten te brengen.”

„Als de Heere er u toe riep, zoudt gij het ook kunnen; maar, kom, nu moet ik gaan!”

Dit zeggende nam hij hoed en stok, gaf allen harte-lijk de hand en verliet het vertrek, gevolgd door de vrouw, die hem uitgeleide deed tot aan de deur.

Den volgenden dag begon Krelis van de Heuvel des morgens al vroeg uit te zien naar de komst van Arie. Telkens, terwijl hij aan zijn werk bezig was, keek hij den weg op en tuurde in de verte of er niet iemand aankwam, dien hij voor den zwavelstokkenkoopman houden kon. Doch het werd middag, het werd avond en er verscheen niemand.

„Dat is vreemd!” mompelde Krelis, toen het donker werd en hij zich naar zijn woning begaf; zou de man er geen zin in hebben? Maar in elk geval had hij dan toch wel eens kunnen komen. Nu, misschien is hij vandaag verhinderd en zal hij morgen komen.”

Zoo bleef hij de geheele week, van Maandag tot Zaterdag wachten en uitzien, maar toen gaf ook hij het op. „Het spijt mij voor hem en voor mij,” sprak hij tot zijn vrouw, „voor hem, omdat hij het hier goed zou gehad hebben, heel wat beter dan hij het hebben kan als zwavelstokkenkoopman; en voor mij-zelfen, omdat ik zoo gaarne zou willen behooren tot degenen, die eenmaal uit den mond van den Koning der Koningen zullen vernemen: „Voor zooveel gij dit aan een van deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan.”

VII.

WAAROM ARIE NIET KWAM.

Het wordt tijd dat wij terugkeeren tot Arie van Dam, dien wij in de kerk hebben achtergelaten. Zooals gezegd is, had de boer met wien hij daar heengegaan was, hem een onderkomen voor den nacht in zijn schuur toegezegd. Te zamen keerden zij dus naar diens woning, welke een half uur van de kerk verwijderd was, terug. Dat er sneeuw lag, weten wij reeds en ook dat het vriezend weer was. Hieruit volgt, dat de straten glad waren en ook de landwegen, waar op een avond als deze veel meer geloopen en gereden werd dan gewoonlijk. Nu hadden de straten het voordeel, dat zij verlicht waren, maar op die buitenwegen was het stikdonker, zoodat men geen gevaarlijke plekken onderscheiden kon.

Evenwel, zonder vallen of struikelen waren zij te zamen de woning reeds genaderd, toen opeens Arie uitgleed, viel en een doordringenden gil deed hooren. Kreunend en kermend bleef hij liggen, terwijl de boer stilhield, zich bukde en vroeg, wat er aan scheelde.

„O, mijn been! mijn been!” kermde Arie, „als het maar niet gebroken is!”

„Probeer eens op te staan,” hernam Thijssen.

„Ik kan niet,” steunde Arie, nadat hij tevergeefs beproefd had zich een weinig op te richten, „ach, wat moet ik nu beginnen!”

„t Zal misschien zoo erg niet wezen, als je denkt,” troostte zijn geleider; „wacht maar even, dan zal ik naar binnen gaan om mijn zoon te roepen, die zeker wel thuis zal wezen. We zullen je dan samen naar de schuur dragen en je gemakkelijk neerleggen. Je kunt dan gaan slapen, en dat zal het beste wezen.”

Na dit gezegd te hebben verliet hem het boertje en keerde weldra terug, vergezeld door zijn zoon, een jongeling van omstreeks achttien jaar. Vijf minuten later lag Arie op een versche bos stroo in de schuur.

„Ga jij nu even licht halen, Dirk,” zei Thijssen, „dan kunnen wij eens zien wat er aan hapert, en vraag of moeder wat oud linnen wil brengen met een kommetje frisch water, dat zal in elk geval wel te pas komen.”

Dirk deed, wat hem bevolen was, en keerde weldra terug met een lantaarntje, waarmee hij zijn vader bijlichtte, terwijl deze het been ontblootte en onderzocht.

„Het is erg opgezet,” sprak de boer, „maar of het gebroken is kan ik niet uitmaken.”

Daarop deed hij er voorzichtig een natten linnen doek om, waarmee zijn vrouw haastig kwam aanloopen. Toen dit gebeurd was, dekte hij den ouden man toe met een stuk kleed en een gordijn, want dekens bezat hij maar juist genoeg voor zich en zijn huisgenooten. En na hem beloofd te hebben, dat hij den volgenden morgen vroeg naar hem zou komen zien, ging hij heen, gevolgd door zijn zoon en zijn vrouw, die nog een meewarigen blik wierp op den armen, steunenden man.

„Gelukkig, dat mij dit niet midden op een eenzamen weg overkomen is,” sprak Arie bij zichzelf, toen

hij zich alleen bevond en tevergeefs den slaap trachtte te vatten. „Nu lig ik tenminste beschut tegen den kouden wind, warm toegedekt en op stroo in plaats van op den kouden, hard bevroren grond. Bovendien is de pijnlijke plek omzwachteld, wat zeker een weinig verlichting zal geven. Inderdaad, ik heb reden om dankbaar te wezen.”

En die dankbaarheid werd nog verhoogd, toen even daarna de vrouw van den boer andermaal de schuur binnentrad, nu met een warmen kop koffie, dien zij hem liet leegdrinken, waarna zij vroeg of hij ook een bord pap wilde hebben.

„Heel graag,” sprak hij, „want sinds twee uur vanmiddag heb ik niets gegeten. — U zijt wel goed voor een armen zwerveling,” liet hij er op volgen; „zooveel vriendelijkheid ondervindt men niet overal.”

„Vroeger zou ik het ook niet gedaan hebben,” antwoordde de boerin, „maar nu heb ik door Gods genade geleerd mijn naaste lief te hebben als mijzelve. De Heere Jezus, die nu mijn Heiland geworden is, ging het geheele land door goeddoende, en zou ik dan niet een weinig goed doen aan iemand, dien Hij tot mij zendt?”

„Ging de Heere Jezus *dit* land door?”

„Welneen, beste vrind,” hernam zij, verbaasd over zijn onkunde, „het joodsche land ging hij door, Palestina!”

„O, zoo,” sprak hij, en kermde opnieuw van pijn; „ja ziet u, tot hedenmiddag wist ik niets van Hem. Ik had nooit van Hem gehoord; maar nu weet ik, dat Hij op aarde gekomen en gestorven is om ook mij voor eeuwig gelukkig te maken.”

„Wat,” zei de boerin verrast, „gij gelooft in Hem, gij hebt Hem lief? Dan is het mij dus vergund....

Maar gij hebt rust noodig," zoo viel zij zichzelve in de rede, toen hij weder begon te kreunen; „morgen kunnen wij misschien nog wel eens verder praten. Nu is het beter, dat gij gaat slapen, als gij kunt. Ik zal den Heere bidden, dat Hij u zijne nabijheid doe ondervinden; doe gij dat ook en geloof, dat Hij ook in dit geval het beste met u voor heeft, want alle dingen werken mede ten goede voor degenen, die God liefhebben."

„Staat dat in den Bijbel?"

„Ja. Nu, goeden nacht! — O, wacht, ik zou je nog een bord pap komen brengen; dat zou ik heelemaal vergeten! Ik zal het gaan halen." Weldra keerde zij met een bord dampende gortepap terug. Dit zette zij op den grond neder, hielp den ouden man zich een weinig oprichten, en ondersteunde hem, terwijl hij at. Toen dekte zij hem weer toe, wenschte hem andermaal goeden nacht, en ging zonder verder iets te zeggen heen. Den volgenden morgen was zij de eerste, die zich naar de schuur begaf. Was het niet een volgeling van den Heere Jezus en dus de Heere Jezus zelf, dien zij dienen mocht? Maar hoe ontstelde zij bij haar binnentreden! Daar lag de man, den vorigen avond zoo bleek, nu met een hoogroode kleur, en wild starende oogen, terwijl hij zoowel kleed als gordijn van zich af geworpen had. Hij had het benauwd naar het scheen; ook sprak hij overluid allerlei wartaal.

„Hij heeft hard de koorts," mompelde zij; en ijlings heengaande, riep zij den knecht, die juist den tuin kwam inloopen, droeg hem op terstond een dokter te gaan halen, en keerde vervolgens naar haar woning terug, om met haar man te bepraten, hoe zij verder met Arie zouden handelen.

„De dokter zal wel zorgen, dat hij in het ziekenhuis opgenomen wordt,” sprak de boer, nadat zij hem hare bevinding had meegedeeld:

„Ik zou liever willen, dat wij hem hier konden houden,” hernam zij zacht en aarzelend, want haar man, hoewel vroom op zijn manier, had toch niet werkelijk den Heere Jezus lief, en zou dus niet kunnen begrijpen, waarom zij den man zoo gaarne in huis zou willen houden.

„Hier houden!” riep hij verbaasd uit; „en waar zou hij dan moeten liggen? Of wou je hem in de schuur laten blijven?”

„Neen, dat zou niet gaan voor iemand, die hard ziek is. Ik wilde hem de bedstede in de huiskamer geven.”

„In de huiskamer. En je hadt er eerst zoo veel op tegen, dat die tot slaappleats gebruikt zou worden! Dirk mocht er niet eens slapen en zoo'n vreemde zwerveling zou dat nu wel mogen?”

„Het zou maar voor eenige weken zijn.”

„Ik zie niet in waartoe het dienen zou hem hier te houden; hij zal in het ziekenhuis beter verzorging hebben dan hier; en waarom zouden wij ons dien last op den hals halen?”

„Omdat de Heere God hem tot ons gezonden heeft; juist bij onze woning is hem dat ongeluk overkomen.”

„Dat maakt niets uit; maar als jij er zoo graag de moeite van hebben wilt, ga dan je gang. Als je mij maar niet naderhand met klachten aankomt, en nog veel minder met grootere uitgaven dan anders.”

„Daar behoef je niet bang voor te wezen; je vindt het dus goed?”

„Ik zal het je niet verbieden; maar ik ben zeker, dat je er heel gauw spijt van zult hebben. Vrouwen hebben altoos dadelijk medelijden, maar zij berekenen nooit goed de kosten van hetgeen zij gaan doen.” De boerin glimlachte slechts even en keerde toen naar de schuur terug met een kom frisch water, die zij den zieke aan den mond bracht. Terstond dronk hij die met groote teugen tot den laatsten droppel toe leeg, maar geen „dank u” kwam er over zijn lippen. Met een zonderlinge uitdrukking in zijn oogen staarde hij haar aan en het was duidelijk, dat hij haar niet herkende. Bij hem blijven kon zij echter niet, want zij had dringende bezigheden, die haar wachtten, en voordat de dokter gekomen was, wist zij toch niet hoe met hem te handelen. Wel kwam zij af en toe eens even naar hem kijken en gaf hem wat te drinken, maar overigens liet zij hem stil liggen. Zoo ging er een uur voorbij, toen er dicht bij de woning een rijtuig stil hield. Een heer stapte er uit, liep haastig het erf op, en voorgegaan door de boerin, die terstond naar buiten was geloopt, begaf hij zich naar de schuur.

„Is het een van de knechts?” vroeg hij.

„Neen, Dokter,” was het antwoord, „het is een oude zwavelstokkenkoopman, die hier voor den nacht een onderkomen had. Hij is gisteren avond uitgegleden en gevallen, en nu heeft hij, geloof ik, hard de koorts.” Intusschen had de dokter zich al over den zieke heen gebogen.

„Zijn rechterbeen is opgezet, Dokter,” hernam de boerin, waarna de dokter dat been ontblootte en onderzocht.

„Het is gebroken en gekneusd,” zoo verklaarde hij, „en de man heeft zware koorts. Hij moet zorgvuldig behandeld worden; ik zal zorgen, dat hij terstond in het ziekenhuis opgenomen wordt. Of heeft hij hier familie?”

„Neen, Dokter, voor zoover ik weet niet; maar ik wil hem gaarne hier houden.”

„Hier houden? En de man is u vreemd, zegt gij? Bedenk, dat hij niet in enkele dagen, misschien niet in enkele weken hersteld zal wezen. En hij zal heel wat oppassing noodig hebben, 's nachts ook.”

„Dokter,” sprak zij bedeesd, „u kan ik het wel zeggen, want u zal mij verstaan. Hij heeft den Heere Jezus lief, dat heeft hij mij gisteren avond verteld; en daarom zou ik hem zoo gaarne zelve willen verzorgen. Om Jezus wil zal ik het met liefde doen. Bovendien is hij buitengewoon onwetend; met den Bijbel is hij haast geheel onbekend. Misschien zal ik hem dus een weinig tot zegen kunnen wezen, al weet ik zelve niet veel.”

„Dat is wat anders,” hernam de dokter; „als het tenminste waar is; doch daarover mogen wij niet oordeelen, hij heeft het gezegd, en als zijn gedrag het niet tegenspreekt moeten wij het gelooven. En de Heere ziet het hart aan; Hij zal het u vergelden als aan Hem gedaan. Maar dan blijft hij toch zeker niet hier liggen?”

„Neen, Dokter; ik zal hem naar de huiskamer laten overbrengen.”

„Roep even een knecht, dan zal ik helpen hem daarheen te dragen.”

En de dokter, die ook den Heere Jezus liefhad, nam om Zijnentwil den armen, haveloozen man in zijn armen en legde hem, geholpen door den knecht

voorzichtig neder op het bed, voor hem bestemd, dat de boerin intusschen had opgeschud.

„Over een paar uur kom ik terug,” sprak hij nog; „houd hem maar rustig, leg wat ijs op zijn hoofd, geef hem af en toe wat te drinken, en houd den linnen doek om zijn been voortdurend nat.”

Toen ging hij heen, de boerin vriendelijk groetend.

Terwijl dit voorviel was de boer met zijn zoon gaan schaatsenrijden op een sloot, die achter den tuin liep en daarbij behoorde. Zijn dochttertje Neeltje, een meisje van tien jaar, stond er naar te kijken. Andere toeschouwers waren er geen, evenmin als schaatsenrijders, want de sloot was ver van den openbaren weg. Ware dit ook niet het geval geweest, dan zou hij het niet in 't hoofd gekregen hebben op Zondag te gaan schaatsenrijden. Hij hield dien dag voor het oog van alle menschen in eere; van alle *menschen*, zeggen wij, want aan de oogen des Heeren, die aan alle plaatsen zijn, dacht hij zelfs niet. Met de menschen wilde hij gaarne in vrede leven, daarom maakte hij het ieder zooveel mogelijk naar den zin, en daarom ook gebeurde het zelden, dat hij zijn vrouw iets weigerde, waar zij het hoofd op gezet had. Nooit echter had hij zich afgevraagd of hij ook vrede had met God. Naar de kerk ging hij geregeld elken Zondag, maar niet uit behoefte om het Woord van God te hooren prediken; slechts om in goed aanzien te blijven bij de menschen en omdat hij het van jongs af zoo gewend was geweest. In stilte was hij dan ook blijde, dat hij nu eens niet behoefde te gaan. Immers de dominée was ziek, en er zou dien dag niet gepreekt worden. Zoo was dan bij hem, ondanks

het ernstige woord, dat hij den vorigen avond had gehoord, alles nog bij het oude gebleven, en met het nieuwe jaar was voor hem geen nieuw leven begonnen.

„Vader,” zei Neeltje, nadat zij een poosje had staan kijken, „zou moeder niet wachten met het ontbijt?”

„Misschien wel; ga maar even naar huis, kijk of het al klaar is en kom het ons dan even zeggen.”

„Ja, vader,” antwoordde zij terstond en op een draf liep zij heen.

Neeltje vond haar moeder in de keuken bezig met boterhammen klaar te maken.

„Zoo, kind, 't is goed, dat je komt,” sprak zij; „ga vader en Dirk eens roepen en vraag of zij wat ijs willen meebrengen om den zieken man op 't hoofd te leggen.”

„Den zieken man, moeder?” vroeg Neeltje verbaasd; „waar is die zieke man?”

„'t Is waar ook, je weet er nog niets van. Arie van Dam mocht weer in de schuur slapen van je vader, maar gisteren avond is hij gevallen en heeft zijn been gebroken; nu ligt hij in de bedstede in de huiskamer. Denk er aan, dat je daar niet hard loopt of praat, want hij moet rustig gehouden worden, heeft de dokter gezegd.”

„Blijft hij hier, moeder?”

„Ja, tot hij beter is; maar ga nu heen, en vergeet niet te vragen van het ijs.”

Intusschen lag Arie te woelen en te steunen in de bedstede zonder eenig bewustzijn te hebben van hetgeen er met hem voorgevallen was of waar hij zich bevond. Zoo ging voor hem de Nieuwjaarsdag voorbij. Wel nam de koorts wat af, nadat de dokter terug-

gekomen was en hem medicijnen gegeven had, maar niet voor den volgenden dag kwam hij geheel tot bewustzijn. Hij gevoelde zich toen echter te moe om over iets na te denken of aan iemand wat te vragen. Het was hem of hij langen tijd ziek geweest was, en waar Willem Reys hem even in de gedachte kwam, stond het bij hem vast, dat deze reeds lang vertrokken moest zijn. Ware dit niet zoo geweest dan had hij mogelijk de boerin verzocht er een boodschap heen te zenden om zijn wegblijven te verklaren. Zoo kwam het dan, dat onze jonge vriend Willem tevergeefs zat te wachten en niets meer te weten kwam van den zwavelstokkenkoopman.

VIII.

HOE ARIE'S BEPROEVING HEM TOT ZEGEN WERD.

Drie weken waren er verloopen. Arie had veel pijn geleden, maar nu was hij goed aan 't beteren. Hij had geen koorts meer en als zijn been, dat na eenige dagen gezet was, niet zoo voortdurend in één houding had moeten blijven liggen, dan had hij zeker het bed wel eens mogen verlaten.

Nu echter ging dat niet, en juist omdat hij gezond van harte was, begonnen de dagen hem wel eens lang te vallen. Ook verlangde hij er sterk naar de buitenlucht weer in te ademen, waaraan hij van jongs af zoozeer gewend was geweest. Er waren er echter twee in huis, die hem goed den tijd hielpen korten; dat waren de boerin zelve en haar dochtertje Neeltje. 's Morgens had de boerin het meestal te druk, maar als het middagmaal, dat evenals het ontbijt en het avondeten in de keuken gebruikt werd, afgelopen was, dan begaf zij zich naar de huiskamer om een uurtje te blijven en met Arie te praten. Soms vertelde zij hem geschiedenissen uit den Bijbel of las ze hem voor, dan weer ontstond er uit vragen, die hij deed, een gesprek of zij deelde hem iets mede uit haar eigen ervaringen. Naar dit uurtje zag hij dan ook elken dag weer met groot verlangen uit; en evenzeer naar het oogenblik dat Neeltje uit school kwam; dit was 's middags om half vijf. Met haar boterham, die gewoonlijk klaar stond, kwam zij dan dadelijk naar hem toe, en terwijl zij die opat, vertelde zij hem, wat zij op school uit den Bijbel had gehoord. Dit was voor Arie heel leerzaam, want Neeltje luisterde goed en de meester wist heel kinderlijk en eenvoudig te vertellen. Toch was het niet zóó eenvoudig of voor Arie bleef er nog dikwijls veel te vragen over. Dan ging Neeltje haar breikous halen en die twee praatten en praatten, tot moeder tusschenbeide kwam en zei, dat Arie moest gaan rusten, daar te veel vermoeienis licht weer koorts zou kunnen veroorzaken. Op zekeren dag had Neeltje zich ook weer bij zijn bed geplaatst. „Arie,” sprak zij,

„de meester heeft vandaag verteld van een schaapherder, die Koning werd; weet je wien ik bedoel?”

„Neen,” zei Arie, „hoe zou ik dat kunnen weten?”

„Wel, die geschiedenis kent haast iedereen, zegt de meester, en wij hadden ze ook al dikwijls gehoord, maar toch vind ik ze weer telkens even mooi. Heb je nooit gehoord van koning David?”

„Neen nooit!”

„Nu, koning David woonde in Bethlehem, maar toen was hij nog geen koning. Hij was toen schaapherder bij zijn vader. En terwijl hij de schapen hoedde, maakte hij mooie psalmen; die zong hij en speelde op een harp. En eens sloeg hij een leeuw dood en ook een beer, die een schaapje wou pakken.”

„Nu dat zou ik niet durven,” zei Arie in bewondering, „en ik zou het niet kunnen ook.”

„David kon het, omdat de Heere God hem hielp,” verklaarde Neeltje. „Hij was een goede herder, zegt de meester, omdat hij zijn leven stelde voor de schapen. Dat doet de Heere Jezus ook voor al de menschen en kinderen, die in Hem gelooven; daarom heet Hij „de Goede Herder.” Hij zorgt, dat niemand hen kwaad kan doen.”

„Dat is heel gelukkig,” zei Arie en een glans van vreugde gleed over zijn rimpelig gelaat.

„Er staat heel veel over herders in den Bijbel,” hernam Neeltje. „Abraham was een herder en Izak en Jacob, en de zonen van Jacob, en Mozes . . . en nog vele anderen. En wil ik je eens wat zeggen, Arie? Ik geloof, dat de Heere God veel van herders houdt, want toen de Heere Jezus geboren was, liet Hij dat het eerst vertellen aan herders, die de nachtwacht

hielden bij hunne kudde. Een engel kwam het hun zeggen en toen kwamen er nog een groote menigte engelen, die allen begonnen te zingen: Eere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in menschen een welbehagen."

„Die geschiedenis ken je toch *zeker* wel?"

„Nee," zei Arie, nu bijna beschaamd over zijn groote onkunde; „kon ik maar lezen!" liet hij er zuchtend op volgen; „wat zou het heerlijk wezen al die geschiedenissen zelf te kunnen lezen!"

„Kun je niet lezen, Arie!" riep Neeltje in verbazing uit; „dat is heel jammer! — Maar misschien zou je het nog kunnen leeren?"

„Nee, ik denk, dat ik er te oud en te dom voor ben; en wie zou het mij ook willen leeren?"

„Ik wil het wel probeeren, Arie. Op school mag ik de kleintjes ook wel eens helpen, en ik heb nog een A B C boekje."

„Maar Neeltje," hernam Arie, „hoelang zou dat wel duren? Mijn been zal wel gauw beter zijn en dan moet ik hier vandaan."

„Misschien mag je dan nog wel wat blijven," sprak het meisje; „ik zal het aan vader en moeder vragen. En anders, ik heb wel eens gehoord van menschen, die een heel klein beetje lezen konden en het toen verder zichzelf hebben geleerd. Dat zou je dan misschien ook kunnen doen."

„Ik denk het niet," zei Arie „maar als je het met mij probeeren wilt Neeltje; ik zal heel goed mijn best doen."

Dienzelfden middag begon Neeltje haar onderwijs, en met alle inspanning zat de zwavelstokkenkoopman over de letters heengebogen om ze zich in 't hoofd

te prenten. Gelukkig was Neeltje een geduldig kind, anders had zij na eenige dagen zeker den moed opgegeven, want haar leerling vorderde zoo goed als niets.

„Vraag maar of de Heere je helpen wil, Arie,” sprak zij bemoedigend, „de meester zegt, dan gaat het leeren altoos goed.”

„Denk je wèzenlijk, dat de Heere daarboven mij helpen wil?” vroeg Arie, en hoopvol zag hij haar aan.

„Ja,” zei Neeltje eenvoudig, „het staat in den Bijbel: „Bidt en gij zult ontvangen,” dien tekst heb ik nog pas geleerd.”

„Ja . . . maar bidden om lezen te leeren?”

„Dat zeker ook,” hernam Neeltje beslist. „Luister maar, Arie, ik ken nog een tekst over bidden: „Laat al uwe begeerten met bidden en smeeken en dankzegging bekend worden bij God.”

„Staat dat ook in den Bijbel?”

„Ja,” verzekerde Neeltje.

Toen bad Arie dringend en ernstig of de Heere hem helpen wilde, opdat hij den Bijbel kon leeren lezen. Met nieuwen moed begon hij zich toen weer in te spannen om de namen der letters te onthouden, want die moest hij eerst kennen, had Neeltje gezegd. Eindelijk na tien dagen van onvermoeide inspanning kon hij de klinkletters zonder fout aanwijzen. Daarna begon hij sneller te vorderen; het spellen ging beter dan het leeren van de letters en toen er drie weken verlopen waren kreeg hij zelf moed, dat hij het tot een goed eind zou kunnen brengen met het lezen leeren. Maar . . . hij was nu geheel hersteld, en er schoot niets anders voor hem over dan opnieuw zijn zwa-

velstokkenmand op te nemen en er het platteland mee af te loopen. Zou hij werkelijk verder zelf het lezen kunnen leeren? Maar dan toch zeker niet zonder een enkel boek. „Weet je wat, Arie,” zei Neeltje, die tevergeefs aan haar ouders gevraagd had of Arie nog blijven mocht, „weet je wat, ik zal aan den meester op school vragen of hij mij een paar boekjes voor je geven wil, dan kun je daaruit verder leeren.”

Zoo deed zij dan ook werkelijk.

„Waarvoor wil je die boekjes hebben?” vroeg de meester. En nu vertelde Neeltje hem, wat zij wist van den zwavelstokkenkoopman. Meester Visser luisterde naar dit alles met groote belangstelling. „Het zal stellig dezelfde wezen,” mompelde hij; „daarom is hij dan ook niet gekomen bij Krelis van de Heuvel.”

„Wanneer gaat hij weg?” zoo was zijn vraag tot Neeltje

„Vader heeft gezegd, dat hij nog twee dagen blijven mag, maar langer niet.”

„Goed, ik zal morgen zelf de boekjes komen brengen.”

„De meester is er geweest, Neeltje,” zei Arie, aan wien zij dit had meegedeeld, toen het meisje den volgenden namiddag thuis kwam van een boodschap in de stad; „en denk eens aan, hij weet hier in de nabijheid een plaats voor mij als schaapherder. Zes weken geleden heeft hij al met den boer over mij gesproken, maar zij wisten mij niet te vinden. Hij zou er nu dadelijk weer heengaan; en morgen zal hij je de boodschap meegeven of ik er heen kan gaan.”

„Hoe heet die boer?”

„Krelis van de Heuvel.”

„O, die weet ik heel goed te wonen! Dat is heerlijk!

Dan kom ik een paar maal in de week naar je toe, als moeder het goed vindt, en dan breng ik een boekje mee."

"Daar heb ik ook over gedacht en misschien zou ik mij zelf nog wat kunnen oefenen, terwijl ik op de schapen let. Wel, wel, ik had niet gedacht dat ik nu ook nog herder zou worden!"

"Maar je zult wel herder *blijven* en nooit Koning worden," lachte Neeltje.

"Dat zou ik je niet willen nazeggen, meisje," sprak haar moeder, die juist binnengekomen was en de laatste woorden verstaan had. „Weet je wel, dat allen, die den Heere Jezus liefhebben, eenmaal het nieuwe lied zullen zingen:.... Gij hebt ons gemaakt tot Koningen en Priesters voor onzen God." Arie zal dus *wel* Koning wezen, al is het niet hier op aarde."

"Dat staat zeker ook in den Bijbel," zei Arie, die met verbazing had toegelusterd; „ik begin gedurig meer te verlangen om dat heerlijke Boek te lezen."

Den volgenden dag kwam Neeltje met de boodschap thuis, dat Arie bij Krelis van de Heuvel kon komen, zoodra hij wilde, want de plaats van schaapherder was nog open.

Toen boog Arie het hoofd, vouwde de handen en sprak zacht: „Ik dank U, Heere God, dat Gij alles zoo ten beste voor mij hebt geleid. Mijn been moest ik breken, om hier eerst veel te kunnen leeren, wat misschien niemand daar ginds mij had kunnen leeren. Een *kind* wildet Gij er voor gebruiken, omdat ik zelf ook zoo onwetend ben als een klein kind. En nu zal ik opgenomen worden in een gezin, waar men U liefheeft en dient, waar Uw Boek dagelijks gelezen wordt; welk een voorrecht!" En na een hartelijk

afscheid van de boerin en veel dank aan haar zoowel als aan den boer, die zijn verblijf daar had toegestaan, vertrok hij, en begaf zich, een eindweegs vergezeld door Neeltje, naar Krelis van de Heuvel.

IX.

BESLUIT.

Weer was de laatste week van het jaar aangebroken, en als gewoonlijk was Willem Reys te E. gekomen om bij zijn oom en tante eenige dagen door te brengen. Reeds had hij per brief alles omtrent Arie v. Dam vernomen, en het had hem groote vreugde gegeven. Ook begaf hij zich den eersten dag na zijn aankomst reeds op weg naar Krelis van de Heuvel om zijn beschermeling te ontmoeten en te spreken. Daar gekomen vernam hij, dat Arie eenige dagen te voren ongesteld was geworden en hij vond hem in een armstoel dicht bij den haard in de keuken, waar de boerin bezig was Kerstkoeken te bakken; want het was de dag vóór Kerstmis. Arie zat met een grooten Bijbel voor zich, waarvan hij de letters zonder bril duidelijk onderscheiden kon. Al spellende zat hij te lezen, en zoozeer was hij verdiept in die bezigheid, dat hij den binnentredende niet eens bemerkte.

„Wel, Arie,” zei Willem, nadat hij de boerin had gegroet, „ken je mij nog?”

Nu keek de oude man op. „O,” riep hij verrast uit, „wat ben ik blij, dat ik u nog weer eens zien mag! Ik heb er zoo dikwijls naar verlangd! U zijt immers mijn Filippus geweest!”

„Zoo, ken je nu de geschiedenis van den Kamerling? Dat doet mij genoegen. En hoe bevalt het je hier?”

Toen Willem deze vraag deed was van de Heuvel, die hem binnengeleid had, weer naar buiten gegaan, en ook de boerin had even de keuken verlaten, zoodat hij zich alleen bevond met Arie.

„O, mijnheer,” sprak deze opgetogen, „ik kan geen woorden vinden om het uit te drukken, hoe dankbaar ik ben, dat de Heere mij hier een plaats heeft gegeven! Ik word behandeld als een oud vriend, als een vader, die bij zijn kinderen inwoont. En wat nog beter is, elken dag hoor ik driemaal uit den Bijbel lezen, en de boer of zijn vrouw maken mij duidelijk, wat ik er niet van begrijp. 's Zondags ga ik met hen naar de kerk, en 's Zondagsmiddags mag altoos Neeltje Thijssen hier komen — dat meisje heeft mij lezen geleerd, zooals u misschien weet, — en zij vertelt mij dan, wat zij op de Zondagsschool gehoord heeft, of zij zingt de mooie versjes, die zij op school of op de Zondagsschool geleerd heeft. In den afgelopen zomer kwam zij bijna elken avond om mij te helpen lezen, maar nu wordt het te vroeg donker. Vandaag zal zij ook nog wel komen, want zij heeft vacantie.”

Zoo praatte hij nog wat voort en Willem op zijn beurt had ook veel te vertellen. Hij deelde hem mede hoe ook hij meermalen ondervonden had, dat alle

dingen medewerken ten goede voor degenen, die God liefhebben, en hoe de zwaarste beproeving zijns levens hem tot eeuwigen zegen was geworden.

„Het volgende jaar hoop ik u weder te zien, als ook gij dan nog niet naar huis zijt gegaan,” sprak hij glimlachend, toen hij eindelijk opstond om heen te gaan, „en tot zoolang wensch ik je nog veel genoegen op reis, want op reis zijn wij toch hier beneden, niet waar?”

„Gelukkig, ja,” antwoordde Arie, „wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.” Deze woorden vond ik zoo mooi, dat ik Neeltje gevraagd heb ze mij te willen voorzeggen tot ik ze van buiten kende,” zoo voegde hij er ter verklaring aan toe, want Willem zag hem wat verwonderd aan. Deze drukte hem nu hartelijk de hand en ging heen.

En wat er nu verder gebeurde met den gewezen zwavelstokkenkoopman en Willem Reys? In enkele woorden zullen wij dat nog meedeelen. Gedurende vijf jaar zag Willem hem telkens in de Kerstweek weder, en steeds vond hij hem toegenomen in de kennis van het Woord des Heeren, dat hij vlijtig bleef lezen, en dat hem nu waarlijk meer en meer werd een lamp voor den voet en een licht op zijn pad. Daarna trouwde Willem en nu ging het zoo gemakkelijk niet meer elk jaar naar E. te reizen. Zoo verliepen er vier jaren; toen kreeg Willem bericht van zijn oom, dat Arie zeer ziek was en dringend naar hem gevraagd had. Nu besloot Willem hem nog eens te gaan zien en hij, zoowel als Neeltje Thijssen, was er getuige van, dat hij in vrede heenging naar de vele woningen, waar ook hem een plaats was bereid.

I N H O U D.

Hoofdst.	Bladz.
I. Twee Broeders.	5
II. Toch naar huis.	11
III. Eindelijk vrede.	18
IV. De Zwavelstokkenkoopman.	24
V. Oudejaarsavond.	36
VI. Vergeefs gewacht.	50
VII. Waarom Arie niet kwam.	61
VIII. Hoe Arie's beproeving hem tot zegen werd.	70
IX. Besluit.	77
